

รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง

สโขทัย

1 ต้นแบบการพัฒนา การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

คณะกรรมการการท่องเที่ยว ภูเก็ต

โดยคณะอนุกรรมการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

โบราณสถาน และสิ่งแวดล้อม

รายนามคณะกรรมการการท่องเที่ยว วุฒิสภา

นางอัญญ์รภัฏ อัจฉริยะฉาย
ประธานคณะกรรมการ

นายสุโข วุฒิมิโชติ
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

พลตำรวจเอก พิชิต ควรวเดชะคุปต์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

นายสุเมธ ศรีพงษ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

นายสิงห์ชัย ทุ่งทอง
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่

นายพิเชต สุนทรพิพิธ
กรรมการและประธาน
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายวรวิทย์ วงษ์สุวรรณ
กรรมการและโฆษก
คณะกรรมการ

นายวิชัย ไพรสงบ
กรรมการและที่ปรึกษา
คณะกรรมการ

นายประติษฐ์ ตันวิวัฒนะพงษ์
กรรมการและที่ปรึกษา
คณะกรรมการ

นายวัชร ตันตราพันธ์
กรรมการและที่ปรึกษา
คณะกรรมการ

นายสิริวัฒน์ ไกรสินธุ์
กรรมการและที่ปรึกษา
คณะกรรมการ

นางสุอำภา คชไกร
กรรมการและที่ปรึกษา
คณะกรรมการ

รศ.กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล
กรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการ

รายนามคณะอนุกรรมการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
โบราณสถาน และสิ่งแวดลอม

นางสุอำภา คชไกร
ประธานคณะอนุกรรมการ

รศ.กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล
รองประธานคณะอนุกรรมการ

รศ.ทรงศักดิ์ ศรีอนุชาติ
อนุกรรมการ

นายชจร วีระใจ
อนุกรรมการ

นายดุสิต เขมะศักดิ์ชัย
อนุกรรมการ

นายเรingsักดิ์ สุทกวาพิน
อนุกรรมการ

นางสาวณัฐธิดา ขจรเสรีลิขิตกุล
อนุกรรมการ

นายวิโรจน์ ประกอบพิบูล
อนุกรรมการ

นายฉันท ครุฑกุล
อนุกรรมการ

นางสาวรัตนา ปานเรียนแสน
อนุกรรมการและเลขานุการ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการเลือกตั้ง วุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๓-๔

ที่ สว (กมธ.๓) ๐๐๑๙/ (ร.๕๕)

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “สุขุทถัยต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๔ (สมัยสามัญทั่วไป) เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๔ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๗๗ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา คณะหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ คณะกรรมการคณะนี้ ปัจจุบันประกอบด้วย

๑. นางธันยรัศม์ อัจฉริยะฉาย	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุโข วุฒิโชติ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลตำรวจเอก พิชิต ควรวเดชะคุปต์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสุเมธ ศรีพงษ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายสิงห์ชัย ทุ้งทอง	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายพิเชต สุนทรพิพิธ	กรรมการและประธานที่ปรึกษา
คณะกรรมการ
๗. นายวรวิทย์ วงษ์สุวรรณ	กรรมการและโฆษกคณะกรรมการ
๘. นายประดิษฐ์ ตันวัฒนะพงษ์	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นายวัชร ตันตราพันธ์	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายวิชัย ไพรสงบ	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. นางสุอำภา คชไกร	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. นายสิริวัฒน์ ไกรสินธุ์	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๓. รศ.กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล	กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

อนึ่ง

อนึ่ง คณะกรรมการการท่งเทียว วุฒิสภา ได้มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลในคณะกรรมการ
ดังนี้

๑. พลตำรวจโท มาโนช ไกรวงศ์ และนายศุภวัฒน์ เทียนถาวร ลาออกจากคณะกรรมการ
โดยแต่งตั้งนายสุเมธ ศรีพงษ์ และนายประดิษฐ์ ต้นวัฒนะพงษ์ เป็นกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง (การประชุม
วุฒิสภา ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔)

๒. นายประจิดต์ โรจนพฤกษ์ สิ้นสุดสมาชิกภาพ โดยแต่งตั้งนางสุอำภา คชไกร เป็น
กรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง (การประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๓ (สมัยสามัญทั่วไป) วันอังคารที่ ๒๕
กันยายน ๒๕๕๕)

๓. นายสุธรรม พันธุ์ศักดิ์ และนายสมศักดิ์ บุญเปลื้อง ลาออกจากคณะกรรมการ โดย
แต่งตั้งนายสิริวัฒน์ ไกรสินธุ์ เป็นกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง (การประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญ
นิติบัญญัติ) วันจันทร์ที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๖)

๔. นางเพ็ญพักตร์ ศรีทอง กรรมการและรองโฆษกคณะกรรมการ ขอลาออกจาก
คณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๖

คณะกรรมการการท่งเทียว วุฒิสภา ได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “สุขทัยต้นแบบการพัฒนาการ
ท่งเทียวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน” โดยมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่การดำเนินงานของรัฐบาล
ในอันที่จะพัฒนาการท่งเทียวเชิงวัฒนธรรมต่อไป รายละเอียดปรากฏตามรายงานที่แนบมาพร้อมนี้

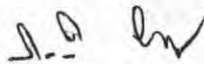
จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อ
พิจารณาต่อไป

(ลงชื่อ) ธันยรัศม์ อัจฉริยะฉาย

(นางธันยรัศม์ อัจฉริยะฉาย)

ประธานคณะกรรมการการท่งเทียว วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นายกิตติ เจริญยงค์)

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานคณะกรรมการการท่งเทียว

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ณัฐชัย พิมพ์

วุฒิชัย/เกศชนก/ณัฐชัย ทาน

รายงานผลการพิจารณาศึกษา
ของคณะกรรมการการท่งเที่ยว วุฒิสภา
เรื่อง สุขุทัยต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๔ (สมัยสามัญทั่วไป) เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๔ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๗๗ ซึ่งคณะกรรมการการท่งเที่ยว วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา คณะหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “สุขุทัยต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภา ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้ดำเนินการตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถานและสิ่งแวดล้อมขึ้น เพื่อมีหน้าที่ดำเนินการพิจารณา ศึกษา นโยบาย แผนงาน และแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถานและสิ่งแวดล้อมของไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืนต่อไป โดยคณะอนุกรรมการประกอบด้วยกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. นางสาวอภา คชไกร	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. รศ.กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๓. รศ.ทรงศักดิ์ ศรีอนุชาติ	อนุกรรมการ
๔. นายดุสิต เขมะศักดิ์ชัย	อนุกรรมการ
๕. นายขจร วีระใจ	อนุกรรมการ
๖. นายวิโรจน์ ประกอบพิบูล	อนุกรรมการ
๗. นางสาวณัฐธีรา ขจรเสรีลิขิตกุล	อนุกรรมการ
๘. นายเริงศักดิ์ สุทกวาทิน	อนุกรรมการ
๙. นายมนต์ ครุฑกุล	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวรัตนา ปานเรียนแสน	อนุกรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้มีที่ปรึกษาทติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ และที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ ประกอบด้วย

๑. นางธันยรัศม์ อัจฉริยะฉาย	ประธานที่ปรึกษาทติมศักดิ์
ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
๒. นายพิเชต สุนทรพิพิธ	ที่ปรึกษาทติมศักดิ์
ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
๓. พลตำรวจเอก พิชิต ควรวเดชะคุปต์	ที่ปรึกษาทติมศักดิ์
ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
๔. นายสงคราม ชื่นภิบาล	ที่ปรึกษาทติมศักดิ์
ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
๕. นายสิงห์ชัย ทุ่งทอง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๖. นายจเด็จ อินสว่าง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๗. นางสาวสุมาลี เดชานุรักษ์นุกูล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

๒. วิธีการศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการ

๒.๑ คณะอนุกรรมาธิการได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษาข้อมูลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงประกอบเป็นแนวทางการดำเนินการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการ

๒.๒ คณะอนุกรรมาธิการได้เชิญหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการ

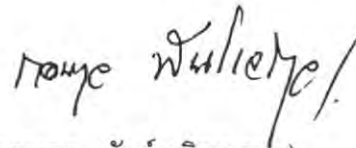
๒.๓ คณะอนุกรรมาธิการได้เดินทางศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับทราบข้อเท็จจริงของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลที่ถูกต้องจากหน่วยงานที่ดำเนินงาน และมีความเกี่ยวข้องกับงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๓. ผลการพิจารณา

การพิจารณาศึกษา เรื่อง “สุขุทัยต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน” คณะกรรมาธิการได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมาธิการดำเนินการศึกษา เนื้อหาประกอบด้วย

บทที่ ๑	บทนำ
บทที่ ๒	ยุทธศาสตร์และแผนงานการท่องเที่ยว
บทที่ ๓	สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย
บทที่ ๔	สภาพปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย
บทที่ ๕	บทส่งท้าย
- ภาคผนวก

คณะกรรมการกิจการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “สุขุขทัยต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน” พร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตามรายงานทำยนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา และหากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้ว ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามความเห็นสมควร เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป

(รศ.กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล)

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

การท่องเที่ยว วุฒิสภา

ตุลาคม ๒๕๕๖

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(๓) - (๙)
คำนำ	(๑๐)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๑
๑.๒ การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ	๒
บทที่ ๒ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานการท่องเที่ยว	๔
๒.๑ ระดับรัฐบาล	๔
๒.๒ ระดับกระทรวง	๕
๒.๓ หน่วยงานศึกษาวิจัย	๑๑
๒.๔ จังหวัดสุโขทัย	๑๒
๒.๕ ภาคเอกชน	๑๖
บทที่ ๓ สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย	๑๙
๓.๑ ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย	๑๙
๓.๒ สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของจังหวัดสุโขทัย	๒๐
๓.๓ สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย	๒๑
บทที่ ๔ สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย	๓๓
๔.๑ สภาพภูมิประเทศ	๓๓
๔.๒ ผังเมืองและภูมิทัศน์	๓๕
๔.๓ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	๓๗
๔.๔ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	๓๗
๔.๕ การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๓๘
๔.๖ ความต่อเนื่องของการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย	๓๘
๔.๗ การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวก	๓๙
๔.๘ การเสริมสร้างอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยว	๓๙
๔.๙ การรื้อเรียงความรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อเล่าขานย้อนอดีตเมืองมรดกโลก	๔๐
๔.๑๐ การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์พื้นบ้าน	๔๑
๔.๑๑ การสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วม	๔๒
๔.๑๒ การศึกษาอุปสงค์และอุปทานด้านการท่องเที่ยว	๔๒

สารบัญ (ต่อ)

๔.๑๓ การประยุกต์งานศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว	๔๓
๔.๑๔ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตลาดสู่สากล	๔๓
บทที่ ๕ บทส่งท้าย	๔๔
ภาคผนวก	

บทสรุปผู้บริหาร

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นไทย ถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่า ควรแก่การปกป้อง อนุรักษ์ และพัฒนาให้สามารถสืบทอดถึงชนรุ่นหลังอย่างยั่งยืน ประกอบกับกระแสการท่องเที่ยวของโลกปัจจุบันมีแนวโน้มให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรมและชุมชนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม ทั้ง ๔ ภาคของประเทศไทย นอกจากจะช่วยให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นแล้ว ยังนำไปสู่การทำนุบำรุงรักษา ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีวิถีไทยสืบทอดต่อไป ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความสมดุลและมีความยั่งยืน

ในการนี้ คณะกรรมการการท่องเที่ยว วุฒิสภา ได้มีคำสั่งที่ ๘/๒๕๕๖ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถานและสิ่งแวดล้อมเพื่อดำเนินการพิจารณาศึกษา โดยคณะอนุกรรมการได้กำหนดหลักการการศึกษาซึ่งเน้นประเด็นที่สำคัญ ๒ ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การบูรณาการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่สอง การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคการพัฒนา

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการได้วางแนวทางการศึกษา ดังนี้

๑) การศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานโครงการการท่องเที่ยว (โดยเฉพาะด้านศิลปะและวัฒนธรรม) ระดับรัฐบาล กระทรวง จังหวัด และชุมชนท้องถิ่น

๒) ประชุมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) และภาคเอกชน (หอการค้าจังหวัดและสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว)

๓) ศึกษาดูงานในพื้นที่ชุมชนการท่องเที่ยว พร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นในพื้นที่ท่องเที่ยว

๔) ประมวลข้อมูลข่าวสาร และเอกสาร ข้อ ๑) ข้อ ๒) และข้อ ๓) เพื่อจัดทำรายงานการศึกษาต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ตามหลักการและแนวทางการศึกษาข้างต้น คณะอนุกรรมการได้พิจารณาแล้ว จึงคัดเลือกจังหวัดสุโขทัยเป็นต้นแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุผลดังนี้

๑) จังหวัดสุโขทัยมีอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย เชื่อมโยงกับอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (จังหวัดกำแพงเพชร) ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียน เป็นมรดกโลก ตั้งแต่วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๔

๒) นอกจากอุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลกแล้ว ทรัพยากรการท่องเที่ยวของ จังหวัดสุโขทัย (๙ อำเภอ) ยังประกอบด้วย เส้นทาง ๙ มงคลแห่งอาณาจักรสุโขทัย อุทยานแห่งชาติ ๒ แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๑ แห่ง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ๒ แห่ง แหล่งท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่น มากมาย และงานเทศกาลประเพณีประจำปี ซึ่งเป็นทางเลือกของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศตามความต้องการได้อย่างหลากหลายทั้ง ๑๒ เดือน ในรอบปี

๓) อย่างไรก็ตาม จังหวัดสุโขทัยมีรายได้ประชากรเฉลี่ย ๖๑,๙๑๒ บาท ต่อหัวต่อปี (พ.ศ. ๒๕๕๓) เป็นอันดับที่ ๕๕ ของประเทศ อยู่ในระดับต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้เฉลี่ยทั้งประเทศ ซึ่งนับว่าจังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยของประชากรอยู่ในเกณฑ์ต่ำจังหวัดหนึ่งของประเทศ ทั้ง ๆ ที่เป็น ๑ ใน ๓ จังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโบราณสถานระดับมรดกโลก (อุตรธานี ออยุธยา และสุโขทัย)

ดังนั้น คณะอนุกรรมการจึงมีความมุ่งหมายในการศึกษา วิเคราะห์สภาพ ปัญหาและข้อจำกัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย พร้อมข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหาและข้อจำกัด ทั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายบริหาร ทั้งระดับนโยบายและ ปฏิบัติการทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและชุมชน เพื่อประกอบการพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขการบริหารการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมรดกโลกและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดสุโขทัย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมรดกโลกสุโขทัย จะเป็นต้นแบบการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นของประเทศ อันจะนำมาซึ่งการเสริมสร้างความ ได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวไทยในเวทีระหว่างประเทศตามยุคสมัยโลกาภิวัตน์

การศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองมรดกโลกจังหวัดสุโขทัย
ครั้งนี้ สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาและข้อจำกัด	ข้อเสนอแนะ
<p>๑) สภาพภูมิประเทศที่ราบลุ่ม (๑) จังหวัดสุโขทัยอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำยม ประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากทุกปี ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนและความเสี่ยงของโบราณสถานมรดกโลก</p> <p>(๒) ข้อจำกัดการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งจากกรุงเทพมหานคร และจังหวัดแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ทั้งทางบกและทางอากาศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • รัฐมีความจำเป็นในการศึกษาและดำเนินการแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำยมอย่างถาวร และเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนและผู้ลงทุนการพัฒนาในจังหวัดสุโขทัย • หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับปรุงเส้นทางเชื่อมโยงทั้งทางบกและทางอากาศในปัจจุบันให้สามารถรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดสุโขทัยสามารถเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมรดกโลกแห่งหนึ่งของภูมิภาคประชาคมอาเซียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยเฉพาะพม่า - ไทย - ลาว - กัมพูชา • เส้นทางรถไฟฟ้าความเร็วสูงผ่านจังหวัดสุโขทัย ควรอยู่ในแผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมและขนส่ง ๒ ล้านล้านบาท เพื่อสนับสนุนการขยายตลาดการท่องเที่ยวเมืองวัฒนธรรมมรดกโลก
<p>๒) การผังเมืองและภูมิทัศน์ (๑) พื้นที่ด้านหน้าอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ยังขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ขาดความสง่างามสมกับการเป็นมรดกโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> • องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับกรมศิลปากรในการจัดระเบียบอุทยานประวัติศาสตร์และพื้นที่ชุมชนใกล้เคียง ให้มีความเป็นระเบียบ

ประเด็นปัญหาและข้อจำกัด	ข้อเสนอแนะ
<p>(๒) ภูมิทัศน์ของพื้นที่ชุมชนใกล้เคียง อุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลก ซึ่งเป็น แหล่งทัศนศิลป์ อัตลักษณ์วัฒนธรรมสุโขทัย ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและไม่อาจ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชนได้</p> <p>๓) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>(๑) ภายในกระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา</p> <p>การดำเนินงานของหน่วยงานภายใน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทั้งส่วน ราชการและรัฐวิสาหกิจ ยังขาดการ ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะ การจัดทำยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ และงบประมาณ ให้สัมพันธ์สอดคล้องกัน ทำให้กำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และ แนวทางการดำเนินงานไม่มีความชัดเจน หน่วยปฏิบัติโดยเฉพาะภาคเอกชนใน จังหวัดสุโขทัยขาดทิศทางการดำเนินงาน</p> <p>(๒) ระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬากับจังหวัดสุโขทัย</p> <p>การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชนในจังหวัดสุโขทัย ยังไม่มีความ เป็นเอกภาพ โดยเฉพาะการสร้าง กระบวนการมีส่วนร่วมการพัฒนา เริ่มตั้งแต่การจัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน</p>	<p>เรียบร้อยของสิ่งก่อสร้าง อาคารสถานที่ โดยอัตลักษณ์สง่างามในความเป็นมรดกโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> • การจัดภูมิทัศน์และกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐาน ระดับสากล ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ อุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลก มี ความสำคัญต่อการสร้างความประทับใจของ นักท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้มาเยือนซ้ำอีก • กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรเน้นการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ในสังกัด ทั้งส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ และงบประมาณ ให้มีความสอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรมตรงประเด็นการแก้ไขปัญหา การท่องเที่ยว • จังหวัดสุโขทัยควรประสานความ ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับกระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬา โดยเฉพาะการ มอบหมายหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุโขทัยเป็นแกน นำการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเน้น กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ งบประมาณ และการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการติดตาม ประเมินผลการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นปัญหาและข้อจำกัด	ข้อเสนอแนะ
<p>โครงการ งบประมาณและการแปลงแผนสู่การปฏิบัติในพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม</p> <p>๔) ความไม่ต่อเนื่องของการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยว การโยกย้ายผู้รับผิดชอบการดำเนินงานระบบราชการ โดยเฉพาะระดับผู้ว่าราชการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นแกนนำการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่องตลอดมา</p> <p>๕) การเสริมสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว (๑) สร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบริการของเมืองวัฒนธรรมมรดกโลกให้เป็นที่ประจักษ์ ค้นเคยในตลาดการท่องเที่ยว เช่น เครื่องปั้นดินเผา สังคโลก เครื่องทองโบราณ อาหารประจำท้องถิ่น การจัดบริการที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะของเมืองวัฒนธรรมมรดกโลก เป็นต้น (๒) การร้อยเรียงประวัติศาสตร์เล่าขานย้อนอดีตในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเมืองมรดกโลก ด้วยเทคนิควิธีการสื่อสารที่หลากหลายยังมีอยู่อย่างจำกัด (๓) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์พื้นบ้าน ยังขาดยุทธศาสตร์การสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาด รวมถึงการประชาสัมพันธ์</p>	<p>• ฝ่ายบริหารระดับนโยบาย ควรพิจารณาประเด็นข้อจำกัดความไม่ต่อเนื่องของการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอย่างเช่น มรดกโลก ทั้งนี้ควรสนับสนุนให้ผู้รับผิดชอบพื้นที่มีบทบาทสำคัญ มีระยะเวลาการดำเนินงานที่สามารถผลักดันแผนงานประสบผลสำเร็จ และเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม</p> <p>• ภาศึการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักศิลปากรที่ ๖ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จังหวัดสุโขทัย ท้องถิ่น สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสุโขทัย หอการค้าจังหวัดสุโขทัย และสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยร่วมกันจัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาหลักการและแนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของเมืองวัฒนธรรมมรดกโลก โดยเฉพาะการสร้างอัตลักษณ์หรือเครื่องหมายการค้าเฉพาะตัวของเมืองวัฒนธรรมมรดกโลก สุโขทัย - ศรีสัชชาลัย - กำแพงเพชร ทั้งด้านผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์ และการบริการพิเศษเฉพาะ</p> <p>• การร้อยเรียงประวัติศาสตร์เพื่อเล่าขานย้อนอดีตในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ด้วยวิธีการและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เพื่อสร้างเสน่ห์มนต์ขลัง</p>

ประเด็นปัญหาและข้อจำกัด	ข้อเสนอแนะ
<p>๖) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกบริการนักท่องเที่ยว</p> <p>สิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะ ยานพาหนะที่มีความสะดวกและปลอดภัย ในการเดินทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนสถานที่หลากหลายประเภทเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างไม่เพียงพอ</p> <p>๗) การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีแบบแผนรู้เขา (Demand) รู้เรา (Supply)</p> <p>การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว ทั้งด้านรสนิยม กลุ่มอาชีพ อายุ รายได้ และภูมิสำเนา ฯลฯ จำเป็นต้องมีการศึกษาอุปสงค์และอุปทาน การท่องเที่ยว ซึ่งที่ผ่านมายังดำเนินการไม่จริงจัง</p>	<p>ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> • พัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และจัดพื้นที่แหล่งผลิตและแหล่งจำหน่าย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้สะดวก รวมทั้งพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ผู้ประกอบการ ในการจัดสถานที่ การผลิต การจำหน่าย และการจัดวางแสดงผลิตภัณฑ์ • เร่งรัดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เช่น ยานพาหนะ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว สถานที่พักรับรองนักท่องเที่ยวในรูปแบบหลากหลาย ตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ • หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวควรจัดให้มีการศึกษาวิจัยด้านอุปสงค์ (Demand) ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อแยกแยะความต้องการ หรือวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่มบุคคล ซึ่งมีความหลากหลายทางอายุ อาชีพ รายได้ และภูมิสำเนา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (Supply) ให้ตรงตามความประสงค์และการคาดหวังของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด เป็นการช่วยลดการสูญเสียงบประมาณที่ไม่จำเป็นในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นปัญหาและข้อจำกัด	ข้อเสนอแนะ
<p>๘) การใช้ประโยชน์จากงานศึกษาวิจัย หน่วยงานศึกษาวิจัยได้รับทุนการวิจัย มากมาย แต่การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย ยังเป็นไปอย่างจำกัด</p> <p>๙) การเสริมสร้างระบบสารสนเทศเพื่อ การตลาดสู่สากล การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการตลาด ระดับสากลยังดำเนินการได้ไม่เต็มรูปแบบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● หน่วยปฏิบัติการสรรหาผลการ ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเมือง มรดกโลก โดยไม่ต้องเสียเวลาในการศึกษา หรือลองผิดลองถูก ● เร่งรัดพัฒนาระบบสารสนเทศ รูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และเครือข่ายโทรคมนาคมสื่อสารดิจิทัล เพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงการตลาด ทั้ง ภายในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก ภูมิภาคของโลก

ประเด็นปัญหาและข้อจำกัด พร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น ตามข้อมูลที่
คณะอนุกรรมการได้ประมวลจากการศึกษาครั้งนี้ คณะอนุกรรมการหวังว่าต้นแบบการ
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุโขทัยจะสามารถประยุกต์ใช้กับสถานที่
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมรดกโลกแห่งอื่น และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม วิถี
ชีวิตชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมที่กระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทยได้อีกด้วย

คำนำ

คณะกรรมการการท่องเท่ยว วุฒิสภา ได้มีคำสั่งที่ ๘/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเท่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และสิ่งแวดล้อม เพื่อดำเนินการพิจารณาศึกษานโยบาย แผนงาน และแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเท่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถานและสิ่งแวดล้อมของไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

คณะกรรมการการท่องเท่ยว วุฒิสภา โดยคณะอนุกรรมการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเท่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และสิ่งแวดล้อม ได้พิจารณาเลือกจังหวัดสุโขทัย ซึ่งถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแหล่งท่องเท่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นเมืองมรดกโลกขึ้นมาพิจารณาเป็นกรณีศึกษา โดยมีกรอบแนวคิดในการศึกษาถึงการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการท่องเท่ยวในแต่ละระดับ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการแปลงแผนและการบูรณาการไปสู่การปฏิบัติ

ในนามของคณะกรรมการการท่องเท่ยว วุฒิสภา โดยคณะอนุกรรมการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเท่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และสิ่งแวดล้อม ต้องขอขอบคุณส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการท่องเท่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม สำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กระทรวงคมนาคม กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย การท่องเท่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย สำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเท่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จังหวัดสุโขทัย สำนักงานการท่องเท่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หน่วยงานท้องถิ่น หอการค้าจังหวัดสุโขทัย สมาคมธุรกิจการท่องเท่ยวจังหวัดสุโขทัย และผู้แทนชุมชนในการสนับสนุนข้อมูล คำชี้แจง ตลอดจนการศึกษาดูงานในพื้นที่

คณะกรรมการคาดหวังว่ารายงานการศึกษาเรื่อง สุโขทัยต้นแบบการพัฒนาการท่องเท่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเท่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัยและพื้นที่อื่นสืบไป

คณะกรรมการการท่องเท่ยว วุฒิสภา

ตุลาคม ๒๕๕๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศไทย และยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและโบราณสถาน นอกจากนี้ สังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรม เทศกาลประเพณี รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น การตื่นตัวของวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้พัฒนาเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป รวมทั้งประเทศอื่น ๆ ก็ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสืบทอด ทำนุบำรุงรักษาศิลปะและวัฒนธรรม และเพื่อการสร้างงานสร้างรายได้ อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และของโลกอีกด้วย

สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ก่อให้เกิดการจ้างงาน และสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก และในสภาวะการณ์ที่มีการแข่งขันของตลาดการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ในขณะนี้ คณะกรรมการการท่องเที่ยว วุฒิสภา ได้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และสิ่งแวดล้อม เพื่อดำเนินการพิจารณาศึกษานโยบาย แผนงานและแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และสิ่งแวดล้อมของไทย ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายในประเทศและของโลกปัจจุบัน

๑.๒ การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และสิ่งแวดล้อม ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าจังหวัดสุโขทัยเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานและวัฒนธรรมที่สำคัญ และเป็นเมืองมรดกโลกแห่งหนึ่งของประเทศ จึงได้คัดเลือกพื้นที่จังหวัดสุโขทัยเป็นต้นแบบของการศึกษาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างบูรณาการ โดยศึกษายุทธศาสตร์และแผนงานด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับรัฐบาล กระทรวง กรมและระดับจังหวัด โดยเฉพาะความสอดคล้อง ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการท่องเที่ยวในแต่ละระดับ ตลอดจนการแปลงแผนสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ได้มากน้อยเพียงใด และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมถึงศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการสนับสนุนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

ดังนั้น กรอบแนวคิดของคณะอนุกรรมการจึงให้ความสำคัญของการพัฒนาเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมข้างต้น จึงมีข้ออยู่ที่การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ และการจัดสรรงบประมาณเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญอยู่ที่การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผน การบริหารงบประมาณอย่างสอดคล้องกัน ไม่มีความซ้ำซ้อนในภารกิจและอำนาจหน้าที่ การสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่ การร้อยเรียงและการบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เพื่อเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่นและชุมชน

ในการนี้ คณะอนุกรรมการจึงได้กำหนดหลักการและแนวการศึกษา ดังนี้

๑) หลักการดำเนินการศึกษา

(๑) ยึดหลักการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคีการพัฒนา ทั้งในระดับ กระทรวง กรม จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน และใช้กระบวนการจัดทำแผนเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคีการพัฒนา

(๒) กรณีศึกษาระดับชุมชนเป็นจุดเริ่มในการดำเนินงาน เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการคิด การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสของชุมชนว่าแต่ละชุมชนมีศักยภาพและความพร้อมในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยอย่างไร และใช้กระบวนการจัดทำแผนดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการเชื่อมต่อการพัฒนาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด

๒) แนวทางการดำเนินงาน

(๑) ศึกษายุทธศาสตร์และแผนการท่องเที่ยวของกระทรวงและของจังหวัดสุโขทัย เพื่อให้ทราบปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นเรื่องการจัดทำแผนและกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

(๒) ศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนที่เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓) วิธีดำเนินการศึกษา

(๑) ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารรายงานและการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

(๒) ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงาน และการนำไปสู่การปฏิบัติ

(๓) ประชุมหารือร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและชุมชนเพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชนในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด

(๔) ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย พร้อมรับทราบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

การศึกษาของคณะอนุกรรมการครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติของทุกภาคีการพัฒนา ตลอดจนสร้างรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชนในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งสามารถประยุกต์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

บทที่ ๒

นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานการท่องเที่ยว

การพิจารณาแนวทางการพัฒนาให้สุโขทัยเป็นเมืองต้นแบบด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีบูรณาการและยั่งยืนนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษายุทธศาสตร์ และแผนงานการท่องเที่ยวทั้งระดับรัฐบาล ระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับจังหวัด เพื่อประกอบการพิจารณาว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับมีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ และการแปลงแผนสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยอย่างไร โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องและการประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนา

๒.๑ ระดับรัฐบาล

รัฐบาลได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ในประเด็นเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยนโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการในปีแรก คือ การจัดทำโครงการปี “มหัศจรรย์ไทยแลนด์” และนโยบายสร้างรายได้และนโยบายปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลจะดำเนินการภายใน ๔ ปี ซึ่งมีการกำหนดนโยบายว่าจะมีการพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากทั้งภายนอกและภายในประเทศ การส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยและสุขอนามัย การบูรณะและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้ว การส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเชิงกลุ่มพื้นที่ ศักยภาพของประเทศ การพัฒนามาตรฐานบริการการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านการตลาด รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ยังได้กล่าวถึงประเด็นด้านการท่องเที่ยวไว้เช่นกัน ได้แก่ เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพสู่ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ การขยายฐานการผลิตและการตลาดภาคธุรกิจบริการที่มีศักยภาพออกสู่ตลาดต่างประเทศ การพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการลงทุนภายในประเทศและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในภาคบริการ การฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชนท้องถิ่นชุมชนผู้ประกอบการรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้เข้ามามีบทบาทใน

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์

นอกจากนโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว รัฐบาลยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ประเทศเพื่อเป็นเป้าหมายของการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ไว้ ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อหลุดพ้นจากประเทศรายได้ปานกลาง ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การลดความเหลื่อมล้ำ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างความสมดุลและปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ

โดยยุทธศาสตร์ประเทศที่ ๑ นับได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรง เพราะมีการกำหนดกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ เพื่อให้ไปสู่เป้าหมาย กล่าวคือ

๑) การจัดทำแผนที่จัดกลุ่มเมืองท่องเที่ยว ตามโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มเมืองท่องเที่ยว ๘ คลัสเตอร์ เพื่อพิจารณากลุ่มเมืองท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้ได้รับการพัฒนา ๘ กลุ่ม ได้แก่ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาด สวยงาม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ตลอดจนมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อสร้างรายได้อย่างยั่งยืน

๒) การเพิ่มขีดความสามารถทางการท่องเที่ยวเข้าสู่รายได้ ๒ ล้านล้านบาทต่อปี ในด้านการตลาด การดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านการสร้างความเชื่อมั่น ด้านการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และด้านสินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวสู่เป้าหมาย ๒ ล้านล้านบาท พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวให้คงไว้ซึ่งความดึงดูดและป้องกันมิให้เสื่อมโทรม

๓) การพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลาง Medical Tourism ของภูมิภาค ตามโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและพัฒนาเครือข่ายและสถานประกอบการที่ให้บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการที่ให้บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

เมื่อพิจารณาจากนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว เพราะมีเนื้อหาครอบคลุมมิติการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในเกือบทุกมิติ

๒.๒ ระดับกระทรวง

หน่วยงานระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย ๔ ส่วนราชการหลัก คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงคมนาคม และกระทรวงมหาดไทย

๑) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีภารกิจหลักในการสนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความสมดุลและยั่งยืน ได้จัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง ๒ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและปลอดภัย และยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพให้มีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน และภายใต้การกำกับของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ขึ้น ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ และ ๗๘ โครงการประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน ๑๖ โครงการ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน จำนวน ๑๒ โครงการ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว จำนวน ๒๖ โครงการ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน ๑๖ โครงการ และยุทธศาสตร์ที่ ๕ การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จำนวน ๘ โครงการ ซึ่งยุทธศาสตร์ทั้ง ๕ และโครงการทั้ง ๗๘ โครงการถือได้ว่าครอบคลุมเรื่องที่สำคัญ และการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกด้าน เพียงแต่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนอย่างจริงจังโดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากทุกภาคการพัฒนา โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นฝ่ายเลขานุการ

ภายใต้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีหน่วยงานหลัก ๓ หน่วยงานที่มีบทบาทและภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบด้วยสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีบทบาทและภารกิจ ดังนี้

(๑) สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีบทบาทและภารกิจที่สำคัญ ๒ ด้าน กล่าวคือ ๑) ด้านที่เป็นสำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการเป็นศูนย์กลางการบริหารของกระทรวงในการพัฒนายุทธศาสตร์ แปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากรและบริหารราชการประจำทั่วไปของกระทรวง และมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำและพัฒนาแผนยุทธศาสตร์อันเป็นแผนแม่บทของกระทรวง รวมถึงการประสานแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานและเสนอแนะนโยบายในการตั้งและการจัดสรรงบประมาณประจำปี รวมทั้งติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดของกระทรวง นอกจากนี้ สำนักงาน

ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาโดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ยังมีภารกิจเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศ และประกอบด้วยผู้แทนจากทุกภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

(๒) กรมการท่องเที่ยว

กรมการท่องเที่ยวมีบทบาทและภารกิจที่สำคัญในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในการพัฒนามาตรฐาน การบริการด้านการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการสนับสนุนการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ให้อยู่ในระดับมาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตาม การที่กรมการท่องเที่ยวไม่มีหน่วยงานในระดับพื้นที่ภูมิภาคเพื่อประสานนโยบายจากส่วนกลางด้านการพัฒนามาตรฐาน การบริการ และแหล่งท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติในภูมิภาค ทำให้การเชื่อมและประสานนโยบายจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาคยังดำเนินการได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็อยู่ที่ต่างจังหวัด ซึ่งต้องการกลไกการประสานงานระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคที่ดี

(๓) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจภายใต้การดูแลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่มีบทบาทในการดำเนินการกิจด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย และส่งเสริมให้ประชาชนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย เพราะหากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ และแผนงานโครงการด้านการตลาด และแปลงแผนสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของไทยหน่วยงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีแล้ว ย่อมจะมีผลต่อปริมาณและคุณภาพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ และแผนงานโครงการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านการตลาดในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ดังนี้

(๑) แนวทางการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว ได้แก่

- การเสริมสร้างภาพลักษณ์ประเทศไทย โดยการสร้างแบรนด์ประเทศไทย แข็งแกร่งและแตกต่าง เน้นนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นไทย
- เร่งการเติบโตของรายได้ทางการท่องเที่ยว พร้อมสร้างสมดุลความยั่งยืนใน ๓ มิติหลัก คือ โครงสร้างการตลาด การเจาะตลาดลูกค้าใหม่และการเติบโตของตลาดระดับบนและระดับกลาง และให้ความสำคัญกับการกระจายการเดินทางทั้งในเชิงพื้นที่ระหว่าง

แหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง และช่วงเวลา High Season และ Low Season มิติมูลค่า - คุณค่า โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าทางการตลาดควบคู่กับการเพิ่มคุณค่าทางจิตใจ ตลอดจนมิติประโยชน์จากการดำเนินงาน คือ สร้างประโยชน์จากการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

- ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสินค้าการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ของไทย ให้เกิดมูลค่า เข้าถึงจิตใจ และสร้างประสบการณ์ร่วมได้อย่างแท้จริง

- บูรณาการทำงานอย่างสร้างสรรค์และพัฒนาเครือข่ายภาคีทั้งภายในและภายนอกอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการประสานความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์กับพันธมิตร คู่ค้า และกระชับความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสีย

- เสริมสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เปลี่ยนคู่แข่งชั้น เป็นคู่ค้าเพื่อขยายโอกาสทางการตลาด

๒) กระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรมเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถานและประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและโบราณสถานส่วนใหญ่จะอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงวัฒนธรรม โดยจากการศึกษาพบข้อเท็จจริงว่ากระทรวงวัฒนธรรมได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้หลายประการ ได้แก่ ๑) การรักษาสืบทอดวัฒนธรรมของชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างมั่นคง ๒) การสร้างค่านิยม จิตสำนึก และภูมิปัญญาคนไทย ๓) นำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และ ๔) การบริหารจัดการองค์ความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

จากยุทธศาสตร์ที่ ๓ คือ การนำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจนี้เอง คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๖ มอบหมายให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบดูแลในส่วนของมรดกโลกสุโขทัยและเมืองบริวาร ประกอบด้วยศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร เป็นโครงการพัฒนาเมืองวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (ต้นแบบสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร) โดยมีสาระสำคัญของโครงการ คือ

- นำทรัพย์สินทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ

- ยกกระดับเมืองมรดกโลก “สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร” ให้เป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศและภูมิภาคอาเซียน

- เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ รวมทั้งเพิ่มระยะเวลาในการท่องเที่ยวเมืองวัฒนธรรมให้นานขึ้น

- พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง ๓ เมือง ให้เชื่อมโยงกัน และเชื่อมโยงกับระบบเส้นทางหลักตามแนวระเบียงเหนือใต้ และระเบียงตะวันออก ตะวันตก

โดยโครงการดังกล่าวมีหลักการพัฒนาเป็น ๕ ด้าน คือ พัฒนาทรัพยากรทางวัฒนธรรม พัฒนาอุตสาหกรรมและธุรกิจท่องเที่ยว พัฒนาการเชื่อมโยงพื้นที่ พัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจากมติการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน พบว่ามีการจัดทำคำของบประมาณตามโครงการต่าง ๆ เพื่อรองรับการพัฒนา จำนวน ๔๙ โครงการ งบประมาณ ๑,๓๐๗.๗๗ ล้านบาท

๓) กระทรวงคมนาคม โดยสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ได้เริ่มดำเนินการศึกษาออกแบบโครงการรถไฟความเร็วสูง ๔ เส้นทาง ประกอบด้วย

- แนวเส้นทางที่ ๑ เส้นทางกรุงเทพฯ - พิษณุโลก - เชียงใหม่ มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบ คือ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) โดยเส้นทางในช่วงกรุงเทพฯ - เชียงใหม่ อยู่ระหว่างดำเนินการศึกษาความเหมาะสม และเส้นทางในช่วงกรุงเทพฯ - พิษณุโลก อยู่ระหว่างงานออกแบบกรอกรายละเอียดพร้อมศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- แนวเส้นทางที่ ๒ เส้นทางกรุงเทพฯ - นครราชสีมา - หนองคาย มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบ คือ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) โดยในเส้นทางช่วงกรุงเทพฯ - หนองคาย อยู่ระหว่างดำเนินการศึกษาความเหมาะสม และในเส้นทางช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา และแก่งคอย - ฉะเชิงเทรา อยู่ระหว่างงานออกแบบกรอกรายละเอียดพร้อมศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- แนวทางเส้นทางที่ ๓ เส้นทางกรุงเทพฯ - หัวหิน - ปาดังเบซาร์ มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบ คือ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) โดยเส้นทางในช่วงกรุงเทพฯ - ปาดังเบซาร์ อยู่ระหว่างดำเนินการศึกษาความเหมาะสม และเส้นทางในช่วงกรุงเทพฯ - หัวหิน อยู่ระหว่างงานออกแบบกรอกรายละเอียดพร้อมศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- แนวเส้นทางที่ ๔ เส้นทางท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ - ชลบุรี - ระยอง มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบ คือ การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) อยู่ระหว่างเตรียมการลงนามสัญญาจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินงานศึกษาความเหมาะสมและออกแบบกรอกรายละเอียดพร้อมศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของสำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร เส้นทางรถไฟความเร็วสูง แนวเส้นทางที่ ๑ กรุงเทพฯ - เชียงใหม่ มีความเป็นไปได้ที่รถไฟความเร็วสูงจะผ่านจังหวัดสุโขทัย ด้วยเหตุผลในทางเทคนิควิศวกรรม เพราะหากเลือกแนวเส้นทางที่ต้องผ่านจังหวัดอุตรดิตถ์ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ภูเขา และต้องตัดผ่านเส้นทางพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ เอ ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางทางสิ่งแวดล้อมซึ่งการก่อสร้างทำได้ยากลำบากและสิ่งแวดล้อมอาจได้รับผลกระทบมาก แต่อย่างไรก็ตาม นอกจากเหตุผลในทางเทคนิควิศวกรรมข้างต้น สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรจำเป็นต้องพิจารณาถึงเหตุผลอื่นประกอบในด้านมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสิ่งแวดล้อม มิติทางสังคม และมิติทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจำเป็นในการใช้บริการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ที่ควบคู่ไปด้วย

๔) กระทรวงมหาดไทย โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง

กระทรวงมหาดไทยโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง มีบทบาทและภารกิจในการจัดทำผังเมือง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะการจัดทำผังเมืองในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญรวมถึงจังหวัดสุโขทัย เพราะจะการใช้ประโยชน์ในที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งจากการพิจารณาศึกษาพบว่ากรมโยธาธิการและผังเมืองมีการกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดใกล้เคียงไว้ ดังนี้

๑) จังหวัดตาก พิชณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย - ศรีสะเกษ อุตรดิตถ์ มีการจัดผังเมืองเพื่อพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวทางมรดกโลก

๒) จังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร อุทัยธานี และพิจิตร มีการจัดผังเมืองเพื่อพัฒนาเป็นเมืองโลจิสติก - ข้าว - สินค้าเกษตร โดยในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์อาจต้องมีการกำหนดผังเมืองใหม่เพื่อการพัฒนาชุมชนรอบเมืองใหม่

๓) สำหรับจุดที่ตั้งของสถานีรถไฟความเร็วสูงที่เหมาะสมที่สุด คือ พื้นที่ที่ไม่ทับซ้อนกับพื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยเดิมและควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก ซึ่งจากการพิจารณาแล้วมีจุดที่ตั้งที่เหมาะสมอยู่ ๒ แห่ง ประกอบด้วยสถานีรถไฟความเร็วสูงศรีสะเกษ ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลท่าชัย อำเภอศรีสะเกษ จังหวัดสุโขทัย และสถานีรถไฟความเร็วสูงสุโขทัย ตั้งอยู่ในบริเวณท้องที่หมู่ที่ ๑๓ ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

การจัดทำผังเมืองจะแบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็นส่วนต่าง ๆ เช่น พื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยและหนาแน่นปานกลาง พื้นที่พาณิชย์กรรม พื้นที่ศูนย์วิจัยทางการเกษตร พื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการ และศูนย์จัดการการขนส่ง เป็นต้น ซึ่งหากมีการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสุโขทัยตามแนวทางข้างต้น กรมโยธาธิการและผังเมืองก็จะได้นำเอาแนวคิดการพัฒนาในรูปแบบของเมืองวัฒนธรรม และหลักวิชาการออกแบบชุมชนเมืองที่ถูกต้อง ได้แก่ การกำหนดที่ตั้งของ

สถานศึกษา โรงพยาบาล สวนสาธารณะ สนามกีฬา สถานที่ราชการ สถานีขนส่ง ที่จอดรถ สาธารณะ และศูนย์กระจายสินค้า เป็นแนวคิดหลักในการดำเนินการ

นอกจากนี้ กรมโยธาธิการและผังเมืองยังได้มีแนวคิดนำการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่มาใช้กับจังหวัดสุโขทัยด้วย ซึ่งหากทำสำเร็จน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการวางโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับการผังเมือง เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนได้อย่างยั่งยืนในอนาคต โดยบางส่วนของที่ดินที่เกิดจากการจัดรูปที่ดินจะได้นำมาพัฒนาเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การจัดทำศูนย์กระจายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โรงพยาบาล เป็นต้น

๒.๓ หน่วยงานศึกษาวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

นอกจากส่วนราชการระดับกระทรวงและกรมที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ยังมีหน่วยงานด้านวิชาการและการทำวิจัย ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสภาวิจัยแห่งชาติ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ไว้ดังนี้

- ๑) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เร่งส่งเสริมการวิจัยวาระแห่งชาติด้านการท่องเที่ยว
- ๒) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สนับสนุนการวิจัยในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและพื้นที่เชื่อมโยง
- ๓) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวไทย

การสนับสนุนทุนวิจัยและบริหารจัดการงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว มีการดำเนินงานใน ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับยุทธศาสตร์ การบูรณาการงานวิจัยด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การวิจัยการท่องเที่ยวแห่งชาติ ภายใต้ความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ มีกลไกการดำเนินงานเป็นสำนักประสานงานโครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ และระดับพื้นที่ ภายใต้กลุ่มงานวิจัยตามความต้องการพื้นที่เพื่อเสริมกลไกการพัฒนาความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดและภาคที่เกี่ยวข้องให้มีข้อมูลและความรู้ที่จำเป็น เพื่อกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับจังหวัด โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือดำเนินงานในพื้นที่กว่า ๒๕ จังหวัด ซึ่งงานวิจัยที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยก็มีมากมาย

โครงการสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อพัฒนาให้จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดต้นแบบด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้

๑) เรื่อง “การสืบค้นข้อมูลทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย” ดำเนินการวิจัยโดย รศ.ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

๒) เรื่อง “การพัฒนาชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยแบบมีส่วนร่วมโดยใช้องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว” โดย รศ.ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

๓) เรื่อง “การศึกษาผลกระทบของโครงการพัฒนาชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยแบบมีส่วนร่วมโดยใช้องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนด้านเศรษฐกิจและสังคม” โดย รศ.ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

๔) เรื่อง “การเสริมสร้างศักยภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารแก่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” โดยรองศาสตราจารย์ สุพัตรา จิรันทนาภรณ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

๕) เรื่อง “การศึกษาอัจฉริยลักษณ์ชุมชนโบราณเมืองบางขลัง เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย” โดยนายสุวิทย์ ทองสงค์ ราษฎรตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

๒.๔ จังหวัดสุโขทัย

๑) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย

จังหวัดสุโขทัยโดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว โดยได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดสุโขทัยที่สำคัญ คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยในประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวนี้ จังหวัดสุโขทัยได้กำหนดกลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนาไว้ ประกอบด้วย

(๑) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดให้เป็นที่ประทับใจ

(๒) การปรับปรุงเส้นทางคมนาคม ให้มีความปลอดภัย สะดวก สะอาด และร่มรื่นสวยงาม รวมทั้งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เชื่อมโยงกับเส้นทางคมนาคม

(๓) ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของบ้านเมือง โดยเน้นในพื้นที่ชุมชนเมือง เขตเทศบาล เส้นทางสายหลักของจังหวัด และเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

(๔) ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขายและการตลาดการท่องเที่ยวเมือง

มรดกโลก การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตลอดจนวัดและสถานที่ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา งานประเพณี และงานแสดงศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย

(๕) การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

(๖) การต้อนรับและบริการ

(๗) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย

๒) สำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย

ในอดีตกรมศิลปากรมีนโยบายมุ่งเน้นไปที่ภารกิจด้านการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถานเป็นหลัก ดังนั้น การดำเนินงานจึงมุ่งเน้นไปที่งานเชิงวิชาการและการปกป้องคุ้มครองแหล่งโบราณสถานค่อนข้างมาก ต่อมาภายหลังด้วยแนวโน้มของการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถานได้รับความนิยมมากขึ้น ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายที่ต้องการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว กรมศิลปากรจึงปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่อนุรักษ์เป็นหลักมาเป็นหน่วยงานที่นอกจากจะทำหน้าที่อนุรักษ์แล้วจะทำการต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทยเหล่านี้ให้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

โดยสำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัยมีโครงการและแผนงานต่าง ๆ รองรับการพัฒนาตามโครงการพัฒนาเมืองวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งสามารถจำแนกรายการการจัดสรรงบประมาณตามโครงการดังกล่าวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตโบราณสถานสำคัญของจังหวัดสุโขทัยได้ดังต่อไปนี้

(๑) อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน ๑๑ โครงการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๒๓,๙๐๐,๐๐๐ บาท

(๒) อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน ๑๔ โครงการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๖๒,๒๐๐,๐๐๐ บาท

(๓) อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน ๗ โครงการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๗๒,๙๐๐,๐๐๐ บาท

๓) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย

แต่เดิมจังหวัดสุโขทัยไม่มีสำนักงานการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยตั้งอยู่ โดยงานด้านการตลาดและการทำประชาสัมพันธ์อยู่ภายใต้การดูแลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพิษณุโลก ทำให้การดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดตั้งการ

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัยขึ้น ทำให้การดำเนินงานด้านการตลาดและการทำประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงร้อยละ ๑๔.๗๔ และทำรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๒.๓๙ ดังนั้น การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยอย่างมากทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย ได้กำหนดแผนการดำเนินงานด้านการตลาดในประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยเน้นที่การบุกตลาดแบบเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเดิมที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก และสร้างกระแสการเดินทางท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ โดยการขยายฐานเครือข่ายภาคี และแสวงหาสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ที่มีการพัฒนาแล้วมาทำการตลาดเพิ่มเติม โดยแผนการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีดังนี้

(๑) โครงการเปิดมุมมองใหม่ของสุโขทัย เป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยที่ถูกมองว่าเป็นเพียงแค่เมืองเก่า เมืองโบราณสถาน และเป็นจังหวัดที่มีอากาศร้อน โดยการใช้สื่อออนไลน์เข้ามาช่วย

(๒) โครงการ “Big Bike ใฝ่รู้ดูเมืองโบราณ” เป็นการส่งเสริมนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้สูง

(๓) โครงการ “ทัวร์อีแต้นชมทุ่ง ฟาน้องนุ่งชมเมืองโบราณ” เพื่อเจาะกลุ่มตลาดเด็กและเยาวชนในระดับมัธยม และเด็กนักเรียนในระดับโรงเรียนนานาชาติในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดเชียงใหม่

(๔) โครงการ “ปั่นกินลม ชมเมืองโบราณ” เป็นการสำรวจและกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยจักรยาน และกลุ่มผู้ที่รักการปั่นจักรยานท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(๕) โครงการส่งเสริมการขายข้ามภูมิภาค จัดงานเทศกาลเที่ยวไทย ๕ ภาค ที่จังหวัดอุดรธานี เชียงใหม่ เพชรบุรี สงขลา เพื่อให้ผู้ประกอบการในแต่ละภูมิภาคได้มีโอกาสพบปะกับผู้ซื้อ เจรจา ซื้อขาย สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

(๖) โครงการสักการะ ๙ พระบรมมหาราชธานีสุโขทัย กำแพงเพชร เป็นโครงการกระตุ้นนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มครอบครัว

(๗) โครงการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเทศกาลงานประเพณีเมืองมรดกโลก อันเป็นโครงการสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๘) โครงการสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์พื้นที่กลุ่มมรดกโลก เป็นการให้บริการข่าวสารข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

(๙) การดำเนินงานด้านการตลาดที่นอกเหนือจากแผนการตลาด ได้แก่ โครงการ Media Famtrip โครงการ Agent Media Famtrip การเขียนบทความท่องเที่ยวลงในนิตยสาร และหนังสือพิมพ์

๔) สำนักงานพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.

อพท. ได้ประกาศพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ลงราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๕ โดยมีเป้าประสงค์ให้พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชรมีความโดดเด่นและเป็นต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการดำเนินงานของ อพท. จะยึดแผนแม่บทบูรณาการการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร เป็นหลัก โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาตามแผนแม่บทดังกล่าวเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ พัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์มาตรฐานสากล ระยะที่ ๒ พัฒนาเชื่อมโยงโครงข่ายท่องเที่ยวคุณค่ามรดกโลก และระยะที่ ๓ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันสู่การเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวของมรดกโลก โดยแบ่งกรอบการดำเนินงานเป็น ๓ ระยะประกอบด้วย (๑) ระยะสั้น พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘ (๒) ระยะกลาง พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ และ (๓) ระยะยาว พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕

ข้อเสนอแผนงาน/โครงการ

ข้อเสนอแผนงานและโครงการจำแนกตามแผนแม่บทและจำแนกตามยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๑๔๐ โครงการ แบ่งเป็นโครงการที่ใช้งบลงทุน จำนวน ๑๒๙ โครงการ และโครงการที่ส่งเสริมให้เอกชนลงทุน และโครงการ CSR จำนวน ๑๑ โครงการ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๑,๘๔๗.๔๐ ล้านบาท ประกอบด้วย

(๑) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ อนุรักษ์คุณค่าของอุทยานประวัติศาสตร์และแหล่งมรดกโลก จำนวน ๓๒ โครงการ ใช้งบลงทุน ๕๓๔.๙ ล้านบาท

(๒) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาและอนุรักษ์เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จำนวน ๕๕ โครงการ งบลงทุน ๗๖๐ ล้านบาท

(๓) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน ๑๖ โครงการ งบลงทุน ๘๘.๕ ล้านบาท

(๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการลงทุนด้านการตลาดการท่องเที่ยว จำนวน ๒๑ โครงการ งบลงทุน ๓๕๒ ล้านบาท

(๕) ยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนาองค์ความรู้สร้างเครือข่ายและส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำนวน ๑๖ โครงการ งบลงทุน ๑๑๒ ล้านบาท

นอกจากนี้ การดำเนินงานของ อพท. ยังมีการแบ่งภาคีการพัฒนา ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย กระทรวงวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย กรมศิลปากร สำนักศิลปากรที่ ๖ และภาคเอกชน

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยของ อพท.

(๑) กำหนดจุดเด่นของจังหวัดสุโขทัยไปที่แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานและวัฒนธรรม

(๒) ให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าการสร้างมูลค่าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนหรือชาวชุมชนสามารถนำไปต่อยอดเพื่อสร้างรายได้

(๓) สนับสนุนให้การท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นการท่องเที่ยวที่ค่อย ๆ ซึมซับหรือสัมผัสวัฒนธรรมหรือความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวแบบช้า ๆ

(๔) เร่งสร้างความสำนึกในหมู่ชาวชุมชนว่า แหล่งท่องเที่ยวทางมรดกโลกที่จังหวัดสุโขทัยมีนั้น ชาวจังหวัดสุโขทัยสามารถมีส่วนร่วมรับประโยชน์และก่อให้เกิดรายได้

(๕) อพท. ยึดหลักการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้ชาวชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๒.๕ ภาคเอกชน

ภาคเอกชนที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนากการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยที่สำคัญ คือ หอการค้าจังหวัดสุโขทัย และสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ซึ่งทั้งสองหน่วยงานก็ได้มีแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนากการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ดังนี้

(๑) สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย

นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นต้นมา ถือได้ว่าจังหวัดสุโขทัยและองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยต่างมีนโยบายชัดเจนเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนมีความมั่นใจมากขึ้น ว่าปี พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ การท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยจะ

พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น จากการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยจะพบว่าในอดีตการท่องเที่ยวไม่ได้มีผลกระทบทั้งในด้านบวกหรือลบ เศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมต่อจังหวัดสุโขทัยเท่าใดนัก เนื่องจากยังมีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่มาก แต่หลังจากองค์การยูเนสโกได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร แนวโน้มหรือทิศทางการท่องเที่ยวเริ่มดีอย่างต่อเนื่อง เศรษฐกิจ การจ้างงานและเกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัยมากขึ้น ประกอบกับในปัจจุบันผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยต่างมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ดังนั้น ในอนาคตก็ย่อมคาดการณ์ได้ว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยก็ย่อมจะพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อการท่องเที่ยวพัฒนามากขึ้น มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น ปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสิ่งแวดล้อมก็อาจเพิ่มขึ้นตามมา ซึ่งจากการหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวชุมชนในจังหวัดสุโขทัยพบว่า ในอนาคตชาวชุมชนต้องการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ดังนั้น การกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐก็ควรมีการกำหนดทิศทางของนโยบายให้ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

(๒) หอการค้าจังหวัดสุโขทัย

หอการค้าจังหวัดสุโขทัยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานชัดเจนว่าจะร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อผลักดันและส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย โดยตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อเศรษฐกิจการค้าของจังหวัดสุโขทัย ในด้านงบประมาณและการดำเนินการ การป้องกันอุทกภัยและภัยแล้ง ส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และแรงงานภาคบริการท่องเที่ยว ตลอดจนการขยายฐานการตลาด การพัฒนาเส้นทางเศรษฐกิจ

หอการค้าจังหวัดสุโขทัยมีแนวทางการประสานความร่วมมือและบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวของหอการค้าจังหวัดสุโขทัยเพื่อส่งเสริม พัฒนา พื้นฟู และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผ่านทางคณะกรรมการ กรอ. จังหวัดสุโขทัยเป็นหน่วยประสานความร่วมมือและบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ หอการค้าจังหวัดสุโขทัยได้ทำกิจกรรมร่วมกับประชาชนในภาคการค้าเป็นส่วนใหญ่ โดยในปัจจุบันได้ร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเพื่อพัฒนาโครงการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สินค้าและบริการที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จะมีการเปิดเสรีอาเซียน ๑๐ ประเทศ ซึ่งประชากรกว่า ๖๐๐ ล้านคน สามารถเดินทางท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้สะดวก จึงเป็นกลุ่มตลาดเป้าหมายที่สำคัญของการท่องเที่ยวในอนาคต หอการค้าจังหวัดสุโขทัยจึงได้จัดเตรียมโครงการเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจ สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก โดยจะเป็นการบูรณาการท้องถิ่นที่สอดคล้องกับการพัฒนาเส้นทางเศรษฐกิจได้ต่อไป

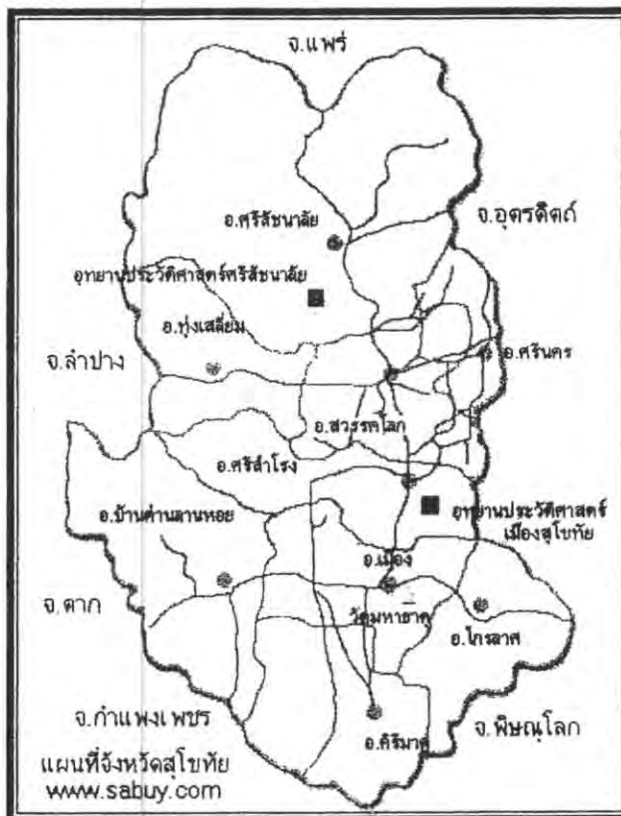
บทที่ ๓

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย

๓.๑ ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำยมเป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัด ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปประมาณ ๔๒๗ กิโลเมตร ขึ้นไปทางเหนือ มีจำนวนประชากร ๖๐๑,๕๐๔ คน มีทั้งหมด ๙ อำเภอ ได้แก่ เมืองธานี ศิริมาศ บ้านด่านลานหอย กงไกรลาศ ศรีสำโรง ศรีนคร สวรรคโลก ศรีสัชนาลัย และทุ่งเสลี่ยม

จังหวัดสุโขทัยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ เขตอำเภอศรีสัชนาลัย ติดต่อกับ อำเภอวังชิ้น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ และอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศใต้ เขตอำเภอศรีมาศ และอำเภอกงไกรลาศ ติดต่อกับ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร และอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันออก เขตอำเภอกงไกรลาศ อำเภอศรีสำโรง และอำเภอสวรรคโลก ติดต่อกับอำเภอพรหมพิราม อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันตก เขตอำเภอบ้านด่านลานหอย และอำเภอทุ่งเสลี่ยม ติดต่อกับ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก และอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

การเดินทาง

การเดินทางไปจังหวัดสุโขทัย

- ทางรถยนต์ รถโดยสารประจำทาง และรถไฟ (ไม่จอดที่อำเภอเมือง แต่จอดที่อำเภอสวรรคโลก)

- เครื่องบิน โดยสายการบินของบริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ให้บริการ ๒ เที่ยวบินต่อวัน ได้แก่ ๑) เทียวไป เส้นทางกรุงเทพฯ - สุโขทัย เวลา ๐๗.๐๐ นาฬิกา และเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา และ ๒) เทียวกลับเส้นทางสุโขทัย - กรุงเทพฯ เวลา ๐๘.๔๐ นาฬิกา และเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา

๓.๒ สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของจังหวัดสุโขทัย

จังหวัดสุโขทัยได้ประเมินภาวะทางเศรษฐกิจจังหวัดสุโขทัย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เศรษฐกิจจังหวัดสุโขทัยจะยังขยายตัวในอัตราที่สูงจากปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ในอัตราร้อยละ ๖.๗ ต่อปี โดยได้รับปัจจัยสนับสนุนจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสุโขทัย ณ ราคาประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีค่าเท่ากับ ๓๘,๙๖๕ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งมีค่าเท่ากับ ๒๘,๘๓๒ ล้านบาท โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดต่อหัวของจังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เท่ากับ ๖๑,๙๑๒ ล้านบาท /คน /ปี เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งมีค่าเท่ากับ ๔๕,๙๑๑ บาท /คน/ปี โดยรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของประชาชนในจังหวัดสุโขทัยอยู่ในอันดับที่ ๑๓ ของภาคเหนือ และอยู่ในอันดับที่ ๕๕ ของประเทศ ทั้งนี้ อัตราการขยายตัวของ GPP เฉลี่ย ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ของจังหวัดสุโขทัย อยู่ในอัตราร้อยละ ๓.๘ ซึ่งอยู่ในลำดับที่ ๒๕ ของประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยประเทศซึ่งเท่ากับร้อยละ ๓.๑

มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด หรือ GPP ๓๗,๕๒๖ ล้านบาท (ส่วนใหญ่เป็นเงินรายได้จากภาคเกษตรกรรม)

- จำนวนสถานประกอบการ	๓๔,๙๑๐ แห่ง
- แรงงานที่มีการศึกษา	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	ร้อยละ ๘๐
- หนี้ต่อครัวเรือน	๑๒๒,๗๒๒ บาท

- ประชากรต่อแพทย์ ๑ คน	๕,๑๙๒ คน
- รายได้ต่อหัว ๖๑,๙๑๒ บาท/หัว/ปี	อันดับ ๕๕ ของประเทศ
ดัชนีด้านการพัฒนามนุษย์	
- ดัชนีความก้าวหน้าของคน	ลำดับที่ ๖๒ ของประเทศ
- รายได้	ลำดับที่ ๕๒ ของประเทศ
- การจ้างงาน	ลำดับที่ ๔๖ ของประเทศ
- สุขภาพที่ดี	ลำดับที่ ๕๑ ของประเทศ
- ระดับการศึกษา	ลำดับที่ ๓๒ ของประเทศ
- ครอบครัวและชุมชน	ลำดับที่ ๖๘ ของประเทศ

๓.๓ สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย

การท่องเที่ยวนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวปีละหลายแสนล้านบาท และขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากมีต้นทุนและศักยภาพการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา และทะเลที่สวยงาม ความโดดเด่นด้านเอกลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่มีความสงบและมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและสมบูรณ์ ทั้งทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ซึ่งเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ซึ่งได้รับการประกาศรับรองจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๔ นอกจากนี้ จังหวัดสุโขทัยยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมายาวนาน สะท้อนออกมาในงานศิลปะ เครื่องประดับ เครื่องใช้ไม้สอยในอดีต และประเพณีต่าง ๆ ที่ยังคงสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น เครื่องสังคโลก เครื่องปั้นดินเผา ผ้าทอ เครื่องประดับทองคำ เงินสายโบราณ และงานประเพณีลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟ และงานประเพณีของอำเภอต่าง ๆ เป็นต้น

๑) สถิติการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจังหวัดสุโขทัย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔ พบว่า ปริมาณนักท่องเที่ยวใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีจำนวนทั้งสิ้น ๘๑๙,๓๗๑ คน ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีจำนวนทั้งสิ้น ๘๒๓,๖๘๙ คน และปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มี

จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น ๖๕๗,๘๗๙ คน และในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีจำนวนทั้งสิ้น ๘๓๓,๗๖๘ คน โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้น ๑๖๕,๘๘๙ คน ส่วนในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ คัดเฉพาะช่วงเดือนมกราคม - เดือน พฤษภาคม ๔๘๘,๐๗๙ คน ซึ่งหากพิจารณาลำดับความเป็นมาของจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังจังหวัดสุโขทัยสามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้

- พ.ศ. ๒๕๓๐ จังหวัดสุโขทัยมีนักท่องเที่ยวประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน ต่อปี และมีการขยายตัวร้อยละ ๑๐ อย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ ๘๐ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย)

- พ.ศ. ๒๕๓๔ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ประกาศขึ้นทะเบียนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเป็นมรดกโลก

- พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๙ เมื่ออุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว การขยายตัวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๐ ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ดีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานในยุโรป อเมริกา และญี่ปุ่น ได้นำเสนอและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

- พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นต้นมา อัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย อยู่ในอัตราเฉลี่ยที่ร้อยละ ๓ ต่อปี ซึ่งเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจโลก ทั้งวิกฤตใช้หวัดนก และโรคระบาดต่าง ๆ

- พ.ศ. ๒๕๕๑ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัยขึ้น โดยมีพื้นที่รับผิดชอบจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชร

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวภายหลังการตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย

- พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๔.๗๔ รายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๒.๓๙

- พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ร้อยละ ๓.๒๒ และรายได้ลดลง ร้อยละ ๖.๑๐ (เนื่องจากเหตุการณ์มหาอุทกภัย ปี พ.ศ. ๒๕๕๔)

- พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๗ และรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘.๘

๒) พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย

- ตลาดหลักของจังหวัดสุโขทัย ร้อยละ ๗๐ เป็นตลาดคนไทย โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดยาว เช่น เดือนมกราคม เมษายน พฤษภาคม มิถุนายนและธันวาคม

- การจัดการเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐ นิยมเดินทางท่องเที่ยวเอง

- กลุ่มตลาดหลัก คือ กลุ่มผู้สูงอายุ เยาวชน/นักศึกษา และกลุ่มครอบครัว

ตามลำดับ

- ลักษณะของการเดินทาง ร้อยละ ๔๕ เป็นการเดินทางท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวภูมิภาคเดียวกัน (ประชาชนในภาคเหนือ) รองลงมา คือ เป็นนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ ๓๐ และอีกร้อยละ ๒๕ เป็นนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่น ๆ

- ตลาดนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มนี้ ร้อยละ ๘๐ เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากประเทศในกลุ่มยุโรปและอเมริกา ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สหรัฐอเมริกา สเปน สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่น

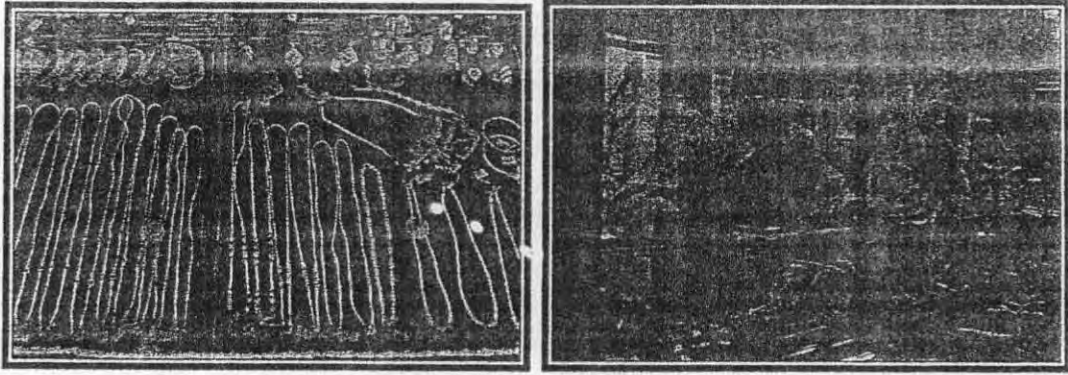
- การจัดการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ร้อยละ ๖๐ เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว

- ฤดูกาลท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (High Season) คือ ช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม และเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม

๓) แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย

- แหล่งท่องเที่ยวทางมรดกโลก ๒ แห่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย

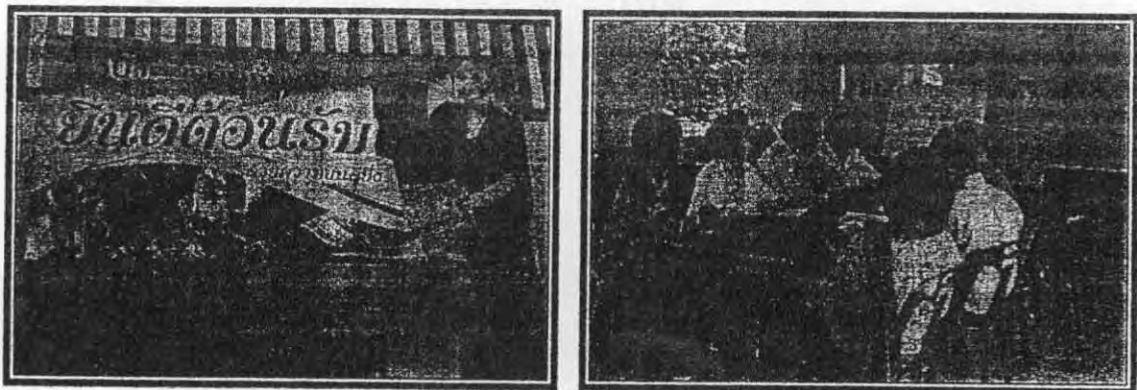
- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติรามคำแหง และอุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย

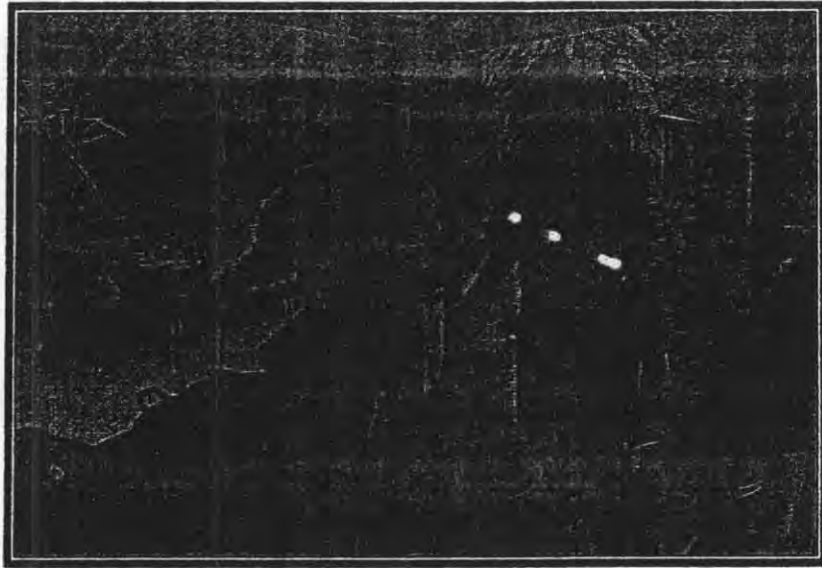
เครื่องทอง เงินโบราณ อีกหนึ่งงานหัตถศิลป์อันทรงคุณค่า

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ได้แก่ โครงการเกษตรอินทรีย์ สนามบินสุโขทัย และชุมชนบ้านนาต้นจั่น (ได้รับรางวัล Thailand Tourism Award 2010 และ PATA Gold Award 2012) โดยการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาต้นจั่นส่วนใหญ่จะมีการจัดทำรายการนำเที่ยวประมาณ ๑ - ๒ วัน ส่วนกำหนดการนำเที่ยวจะไม่มีกำหนดไว้ตายตัว แต่จะใช้วิธีปรับให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของกำหนดเวลา ผู้นำชุมชนเป็นผู้พาเยี่ยมชมสถานที่ กิจกรรม และบรรยายสรุปอย่างเป็นกันเอง บรรยากาศภายในร่มรื่น และตลอดช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาต้นจั่น จะได้เรียนรู้วิถีชีวิตและได้ทดลองทำของเล่น อาหาร ซึ่งเป็นขณะที่ชาวชุมชนกำลังประกอบกิจวัตรประจำวันจริง ๆ

โฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยสภาพทั่วไปเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อพยพมาจากภาคเหนือ และเมืองลับแล ภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาเหนือ มีประชากรประมาณ ๒๗๐ ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวน ผลไม้ ปลูกกล้วย ลางสาด ทุเรียนตามฤดูกาล อาชีพเสริม คือ อาชีพทอผ้า จักสาน และทำหัตถกรรมดอกไม้

คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการรับฟังบรรยายสรุป
เกี่ยวกับการดำเนินงานโฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น

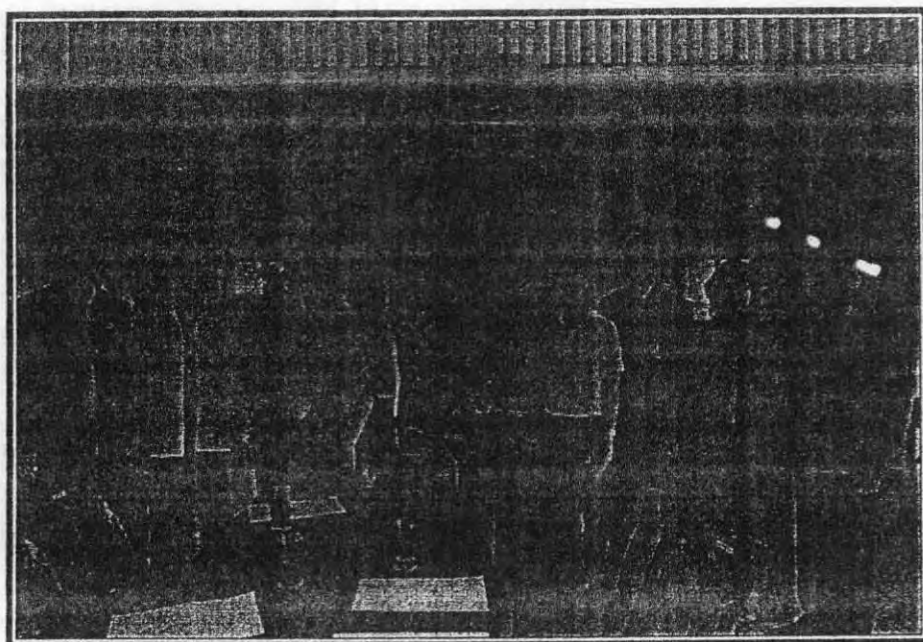

โฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น มีกิจกรรมสาธิตการทำข้าวเปียกให้นักท่องเที่ยวได้ชิมและได้ทดลองทำ

โฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ประกอบด้วย ที่พักแบบโฮมสเตย์ การใส่บาตรพระตอนเช้า การทำผ้าหมักโคลน การทำตุ๊กตาบาโหนดที่บ้านดาวงค์ การทอผ้า การเก็บผลไม้ตามฤดูกาล

การดำเนินการของชุมชนบ้านนาต้นจั่น มีการดำเนินการเป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้า กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ กลุ่มจักสาน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีประธาน และคณะกรรมการทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในทุก ๆ เรื่องที่จำเป็น โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกครั้งที่เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาพัก ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มจะช่วยกันให้การต้อนรับ และมีการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งจากแต่ละกลุ่มให้ชุมชนเพื่อเป็นค่าบริหารจัดการส่วนกลาง นอกจากนี้สมาชิกจะช่วยกันดูแลจัดการสิ่งแวดล้อมให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการร่วมถ่ายภาพ
กับผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย และประธานชุมชนบ้านนาต้นจั่น

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยวชุมชน ภายใต้ชื่อ
ศูนย์กลางชุมชนหมู่บ้านอุตสาหกรรมชนบทเพื่อการท่องเที่ยวบ้านนาต้นจั่น

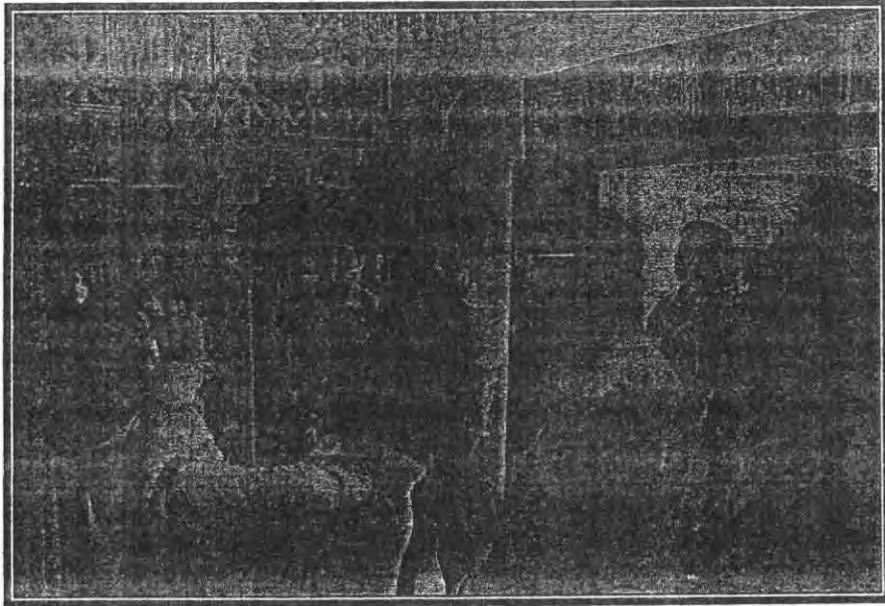
หน่วยงานที่เข้าสนับสนุนการดำเนินงาน

- สำนักงานเกษตรจังหวัด
- พัฒนาชุมชนจังหวัด
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- ศูนย์อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน คือ การขยายเครือข่ายไปหมู่บ้าน
ข้างเคียง เพื่อสร้างกิจกรรมให้มีความหลากหลายและเพิ่มขึ้น และเกิดการกระจายรายได้จากการ
ท่องเที่ยวให้มากขึ้น

- แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนเชิงวิถีชีวิตและ
ตลาดริมนม ๒๔๓๗ โดยเทศบาลองไกรลาศร่วมกับชุมชนชาวอำเภอองไกรลาศ

- เทศกาลงานประเพณีประจำจังหวัด คือ งานวันพ่อขุนรามคำแหง งาน
แห่ช้าง - บวชช้างบ้านหาดเสี้ยว เทศกาลสงกรานต์กรุงเก่า งานลอยกระทง เผาเทียนเล่นไฟ

คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการศึกษาตุงานพิพิธภัณฑผ้าทองคำ

(๑) ความเป็นเมืองมรดกโลก

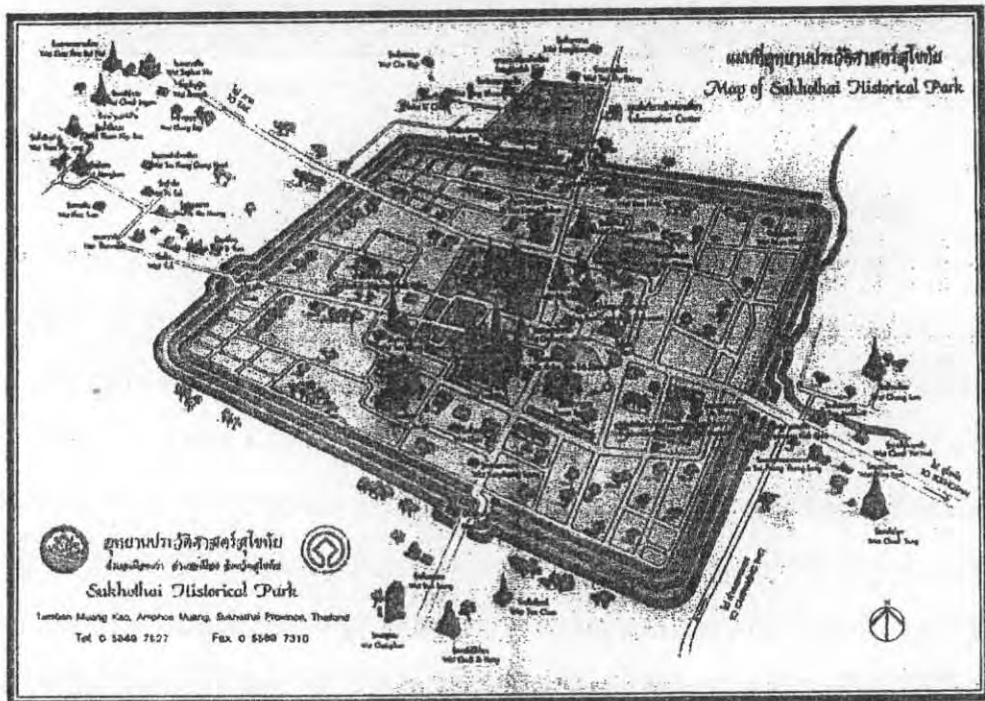
ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (State Party of the World Heritage Convention) เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๓๐ และเคยได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมรดกโลก (World Heritage Committee) มาแล้ว ๓ ครั้ง คือ ครั้งแรกระหว่างปี พุทธศักราช ๒๕๓๒ - ๒๕๓๘ ครั้งที่สอง ระหว่างปี พุทธศักราช ๒๕๔๐ - ๒๕๔๖ และครั้งล่าสุดระหว่างปี พุทธศักราช ๒๕๕๒ - ๒๕๕๖ ปัจจุบันประเทศไทยมีแหล่งมรดกโลกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว ๕ แห่ง โดยเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม ๓ แห่ง คือ เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง และเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ ๒ แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร - ห้วยขาแข้ง และผืนป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกภายใต้ชื่อ เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ ๑๕ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ ที่เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนีเซีย โดยมีคุณสมบัติการเป็นมรดกโลกตรงตามหลักเกณฑ์ข้อที่ ๑ และข้อที่ ๓ ดังนี้

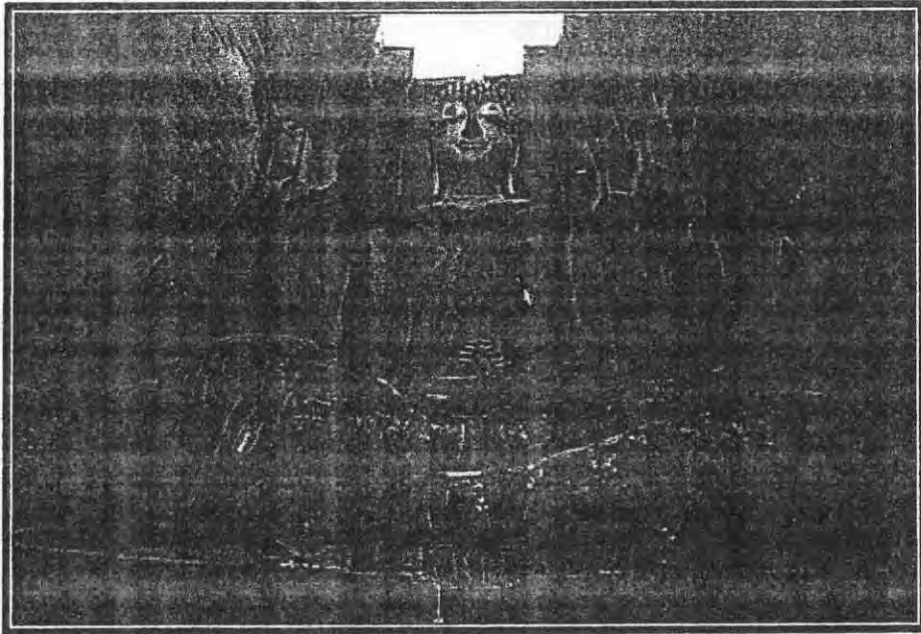
- แสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันชาญฉลาดของมนุษย์
- เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงหลักฐานของวัฒนธรรม หรืออารยธรรมที่ปรากฏให้เห็น

อยู่ในปัจจุบันหรือว่าที่สาบสูญไปแล้ว

● อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งอยู่ที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศตะวันออก ๑๒ กิโลเมตร ตั้งอยู่บนพื้นที่ลานตะพัก มีลักษณะผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีกำแพงเมืองสลับกับคูน้ำล้อมรอบ ๓ ชั้น มีแนวเทือกเขาประทักษ์อยู่ทางด้านทิศตะวันตก ส่วนทางด้านทิศตะวันออกมีคลองแม่ลำพันไหลผ่าน ซึ่งจะไหลไปลงสู่แม่น้ำยมที่อยู่ห่างออกไปประมาณ ๑๒ กิโลเมตร กรมศิลปากร ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองเก่าสุโขทัย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๗๘ ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๐๒ ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ ๒,๐๕๐ ไร่ ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๑๘ ได้ประกาศเขตเพิ่มเติมเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น ๔๓,๗๕๐ ไร่ หรือประมาณ ๗๐ ตารางกิโลเมตร

ภาพแผนที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

พระอจนะ วัดศรีชุม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

- อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ตั้งอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีระยะห่างจากอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยไปทางทิศเหนือประมาณ ๖๐ กิโลเมตร ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาริมแม่น้ำยมทางฝั่งตะวันตก ลักษณะผังเมืองเป็นรูปหลายเหลี่ยมโค้งตามลำน้ำ มีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบ กรมศิลปากร ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองศรีสัชนาลัย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๗๘ และต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๓๑ ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ ๒๘,๒๑๗ ไร่ หรือ ๔๕.๑๔ ตารางกิโลเมตร

- อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร มีระยะห่างจากอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยไปทางทิศใต้ประมาณ ๗๐ กิโลเมตร อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง ลักษณะผังเมืองเป็นรูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมูวางแนวยาวนานกับลำน้ำปิง มีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบ กรมศิลปากร ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองกำแพงเพชร ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๗๘ และต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๑๑ ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ ๒,๑๑๔ ไร่ หรือประมาณ ๓.๔ ตารางกิโลเมตร

(๒) ประโยชน์ของแหล่งมรดกโลกต่อการท่องเที่ยว

การที่จังหวัดสุโขทัยมีแหล่งมรดกโลกถึง ๒ แห่ง คือ พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ย่อมจะทำให้จังหวัดสุโขทัยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นต้นทุนที่ได้เปรียบจังหวัดอื่น ๆ เพราะหากได้มีการขึ้นทะเบียนแล้วก็จะทำให้เกิดช่องทางต่าง ๆ ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกได้รับทราบ

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเป็นแหล่งมรดกโลก เทียบเคียงได้กับกรณีของกำแพงเมืองจีนของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีนักท่องเที่ยวนิยมไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

นอกจากประโยชน์ด้านการประชาสัมพันธ์แล้ว ในส่วนของการฟื้นฟูและบูรณะแหล่งมรดกโลก อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกยังได้มีการจัดตั้ง “กองทุนมรดกโลก” ขึ้นเพื่อเป็นเงินทุนในการดำเนินการต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา ซึ่งการใช้จ่ายเงินจากกองทุนมรดกโลกนี้สามารถใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการปกป้องคุ้มครองและการอนุรักษ์มรดกโลกได้ โดยรัฐภาคี (รวมถึงประเทศไทย) มีสิทธินำเสนอโครงการเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนมรดกโลกนี้ได้ทั้งในด้านการศึกษาวิจัย ด้านเทคนิค ผู้เชี่ยวชาญ การฝึกอบรม และเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ขณะเดียวกันรัฐภาคียังสามารถขอกู้ยืมเงินจากกองทุนได้ในระยะยาว และปลอดดอกเบี้ย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อจังหวัดสุโขทัยมีแหล่งมรดกโลก คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยตั้งอยู่ในพื้นที่ จึงควรที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้เชิดชูหรือนำเสนอความเป็นแหล่งมรดกโลกดังกล่าวออกมาอย่างเต็มศักยภาพเพื่อเป็นจุดขายหลัก และใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย นอกจากนี้ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยก็ควรที่จะหวงแหนและดูแลรักษาแหล่งมรดกโลกเหล่านี้มิให้เสื่อมค่า หรือมีการบุกรุกโบราณสถานอันจะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและไม่เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวอีกต่อไป

(๓) การเชื่อมโยงอุทยานประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวอื่น

อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง ๓ แห่ง มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวและงานประเพณีในพื้นที่อื่น ดังนี้

(๓.๑) อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งอื่น ดังนี้

- อุทยานแห่งชาติสุโขทัย
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้าเจ้าราม
- งานประเพณีของอำเภอทุ่งเสถียร ได้แก่
 - งานสมโภชน์หลวงพ่อดิลา เดือนกุมภาพันธ์
 - งานประเพณีปอยลูกแก้ว เดือนมีนาคม
 - งานประเพณีตานก๋วยสลาก เดือนกันยายน
 - งานประเพณีปล่อยโคมลอย (ยี่เป็ง) เดือนพฤศจิกายน
 - งานประเพณีของอำเภอบ้านด่านลานหอย ได้แก่
 - งานประเพณีบุญบังไฟ เดือนพฤษภาคม
 - งานประเพณีหล่อเทียนพรรษา เดือนกรกฎาคม

- งานประเพณีแห่ชุก เดือนตุลาคม
- งานประเพณีของอำเภอศรีนคร ได้แก่
- งานตักบาตรเทโวโรหณะ เดือนตุลาคม
- งานประเพณีสร้างพวงมะโหด เดือนตุลาคม
- งานประเพณีของอำเภอสวรรคโลก ได้แก่
 - งานบวงสรวงสักการะพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ เดือนมกราคม
 - งานสมโภชน์หลวงพ่อบึงน้อย เดือนกุมภาพันธ์
 - งานประเพณีทอดผ้าป่าข้าวสุก เดือนมีนาคม
 - งานวันหมากม่วง หมากปราง เดือนมีนาคม
 - งานประเพณีสงกรานต์ เทศกาลอาหาร เดือนเมษายน
 - งานแสดงแสง สี เสียง เมืองบางขลัง เดือนเมษายน
 - งานทำบุญสลากภัตข้าวเหนียวมะม่วง เดือนพฤษภาคม
 - งานศาลเจ้าพ่อบึงเถ่ากง เดือนกรกฎาคม
 - งานตักบาตรเทโวโรหณะ เดือนตุลาคม

(๓.๒) อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวได้ทั้ง

- อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย
- อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
- อุทยานแห่งชาติรามคำแหง
- งานประเพณีของอำเภอทุ่งเสถียร
- งานประเพณีของอำเภอบ้านด่านลานหอย
- งานประเพณีของอำเภอสวรรคโลก
- งานประเพณีของอำเภอศรีนคร
- งานประเพณีของอำเภอศรีสำโรง
 - งานประเพณีแห่หลวงพ่อบึงน้อย เดือนมีนาคม
 - งานประเพณีตรุษไทย เดือนมีนาคม
 - งานประเพณีแห่งนางแมวปั้นเมฆ เดือนมิถุนายน
- งานประเพณีของอำเภอกงไกรลาศ
 - งานสลากภัตข้าวหลาม เดือนมกราคม
 - งานเพ็ญเดือน ๔ ปิดทองหลวงพ่อบึงน้อย เดือนมีนาคม

- งานประเพณีทำเสนเฮือน (ทำบุญบ้าน) เดือนสิงหาคม
- งานเทศกาลกินปลา มหกรรมของดีกงไกรลาศ เดือน

พฤศจิกายน

- งานประเพณีของอำเภอคีรีมาศ
 - งานประเพณีทำขวัญผึ้ง เดือนกุมภาพันธ์
 - งานวันพิชิตยอดเขาหลวงอุทยานแห่งชาติรามคำแหง เดือน

ธันวาคม

(๓.๓) อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และต่อเนื่องไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ด้วย

บทที่ ๔

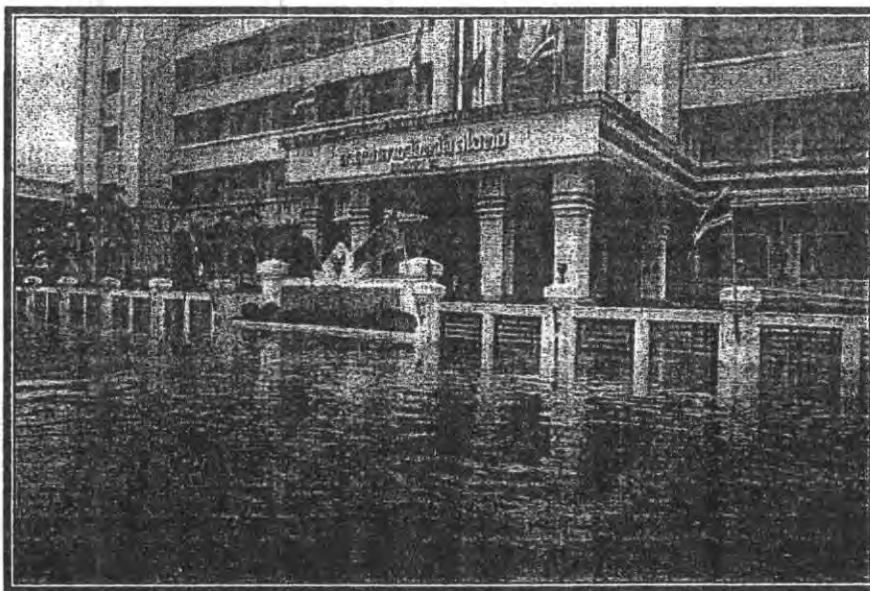
สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย

จากการพิจารณาข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย ทั้งด้านประชากร สถานที่ตั้ง อาณาเขตติดต่อ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนแผนงานและโครงการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย จะเห็นว่าจังหวัดสุโขทัย แม้จะมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ แต่จังหวัดสุโขทัยก็ยังไม่สามารถเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างมีสหสัมพันธ์กับความเป็นเมืองมรดกโลก ทั้งนี้ จากการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการสามารถสรุปประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

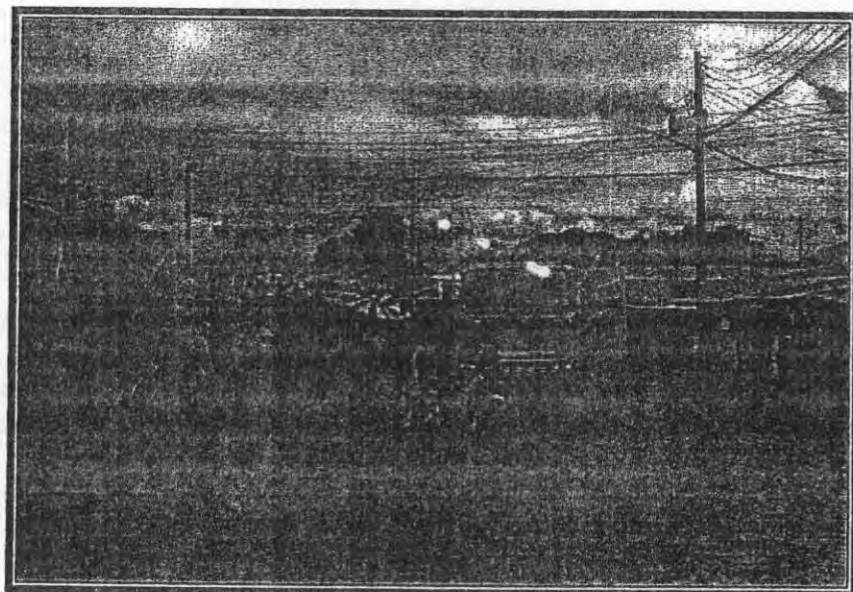
๔.๑ สภาพภูมิประเทศ

๑) ทำเลพื้นที่

จังหวัดสุโขทัยตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างพื้นที่ลุ่มน้ำยม ซึ่งประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากทุกปี ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน สถานประกอบการ สถานที่ท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานและการจัดบริการสาธารณะอื่นๆ อันเป็นข้อจำกัดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่อย่างมาก

ปัญหาอุทกภัยซ้ำซากในพื้นที่เมืองสุโขทัย

ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากเป็นปัญหาข้อจำกัดสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสุโขทัย

๒) การคมนาคมขนส่ง

(๑) ทางบก

- การเดินทางโดยทางรถยนต์ส่วนบุคคล อาจไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร เนื่องจากสภาพถนนไม่ดีพอ ทำให้การเดินทางจากกรุงเทพมหานครใช้ระยะเวลาเดินทางนาน ประมาณ ๕ - ๗ ชั่วโมง

- รถบริการสาธารณะ มีทางเลือกไม่มาก โดยมีรถประจำทางของบริษัทขนส่ง จำกัด และของเอกชนอีก ๒ บริษัท จัดการบริการ

(๒) ทางอากาศ มีสายการบินเอกชนให้บริการเพียง ๒ เที่ยวบินต่อวัน และอัตราค่าบริการค่อนข้างสูง ซึ่งการที่มีสายการบินเดียวจัดบริการ ทำให้การกำหนดอัตราค่าโดยสารเป็นแบบกึ่งผูกขาดการแข่งขัน

๓) ข้อเสนอแนะ

(๑) รัฐจำเป็นต้องศึกษาและดำเนินการแผนป้องกันอุทกภัยเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำยมอย่างถาวร เพื่อเป็นหลักประกันและส่งเสริมการค้าการลงทุนในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยให้เพิ่มมากขึ้น

(๒) ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทางบกให้สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ได้โดยสะดวก สบาย มีความปลอดภัยและรวดเร็ว

(๓) พัฒนาเส้นทางรถไฟ เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น โครงการรถไฟความเร็วสูง และรถไฟทางคู่ รวมถึงการเชื่อมเส้นทางรถไฟสายเดิม (อำเภอสวรรคโลก) เพื่อเป็นเส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยว โดยบรรจุในแผนงานพัฒนาการคมนาคมขนส่งระบบรางไว้ตาม

ร่างพระราชบัญญัติให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของประเทศ พ.ศ.

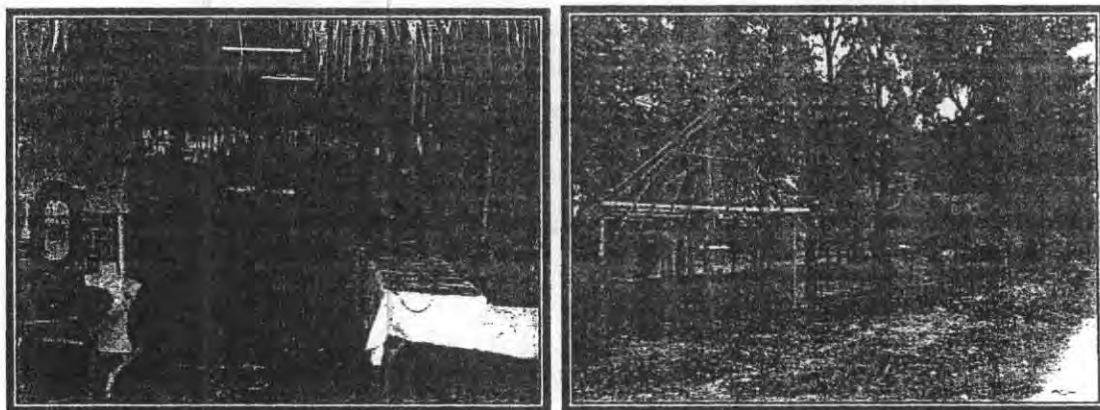
๔.๒ ผังเมืองและภูมิทัศน์

๑) ผังเมืองสุโขทัยและศรีสัชชนาลัย

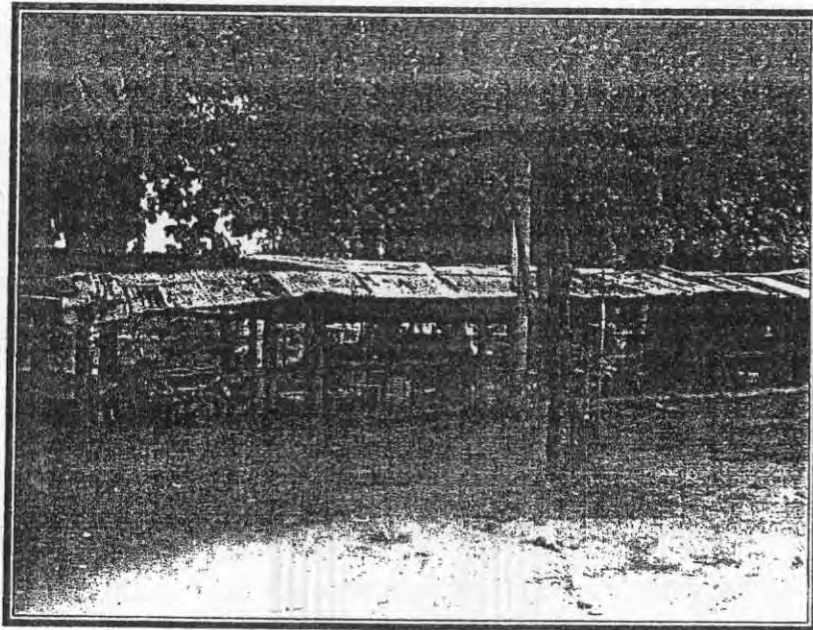
มาตรการทางผังเมืองเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการควบคุมการใช้ที่ดินและการปลูกสร้างอาคารยังไม่มี การบังคับใช้ อย่างจริงจัง ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่ด้านผังเมืองและการควบคุมอาคารสิ่งก่อสร้างได้ถูกถ่ายโอนไปยัง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งยังไม่มีความรู้ความชำนาญด้านการผังเมือง และสถาปัตยกรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ทำให้รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน การออกแบบอาคาร สิ่งก่อสร้างไม่เหมาะสมกลมกลืนและสามารถสื่อถึงความเป็นเมืองท่องเที่ยวมรดกโลก

๒) ภูมิทัศน์อุทยานประวัติศาสตร์และชุมชนโดยรอบ

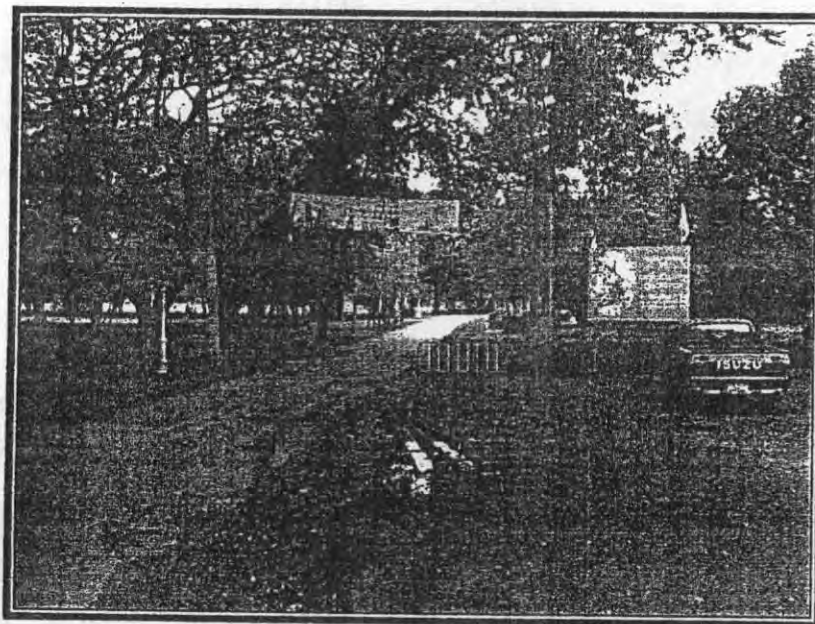
อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยนับว่ามีสภาพภูมิทัศน์ภายในที่มีความสวยงาม ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ยังไม่ได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะอาคาร สิ่งก่อสร้างด้านหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ ยังมีสิ่งแปลกปลอมบดบังภูมิทัศน์ ลดความสวยงาม ของอุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลกอย่างน่าเสียดาย รวมทั้งชุมชนที่เป็นแหล่งผลิตงานหัตถศิลป์ ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน ก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความเป็น ระเบียบเรียบร้อย สะอาดตา ไม่รกรุงรัง

ภูมิทัศน์ชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนา การจัดแสดงผลิตภัณฑ์ยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

ภูมิทัศน์ภายในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยที่ยังไม่มีการจัดระเบียบ
ให้สวยงามสมกับการเป็นเมืองมรดกโลก

ภาพทางเข้าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยที่ไม่ปรากฏป้ายหรือสัญลักษณ์ใด
บ่งบอกถึงความเป็นเมืองมรดกโลก

๓) ข้อเสนอแนะ

(๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลเมืองสุโขทัยธานีและเทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย ควรออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการผังเมืองและการก่อสร้างอาคารให้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมสื่อถึงความเป็นเมืองมรดกโลก และยึดถือปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยเคร่งครัด

(๒) กรมศิลปากร โดยสำนักศิลปากรที่ ๖ ควรถ่ายทอดองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมแบบไทย ที่สอดคล้องกลมกลืนกับเมืองมรดกโลกให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๓) ควรเร่งรัดปรับปรุงและพัฒนาชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์เพื่อสร้างภูมิทัศน์ที่สวยงามให้กับมรดกโลก และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นแหล่งสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตให้แก่คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

๔.๓ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

๑) จังหวัดสุโขทัยมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติศรีสัชชนาลัย อุทยานแห่งชาติรามคำแหง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำเจ้าราม ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันยังไม่มี การปรับปรุงและพัฒนา โดยเฉพาะที่พักอาศัยในเขตอุทยานแห่งชาติ และการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกับอุทยานประวัติศาสตร์ โดยอำนวยความสะดวกสบายและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวในการเดินทาง

๒) ข้อเสนอแนะ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการจัดเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงธรรมชาติอย่างมียุทธศาสตร์ เพื่อสร้างความหลากหลายทางรส นิยมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย เน้นการกระจายโอกาสการพัฒนาให้แก่พื้นที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

๔.๔ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีหน่วยงานในสังกัดซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเมื่อพิจารณาการดำเนินงานในพื้นที่ท่องเที่ยวมรดกโลกพบว่า

๑) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมีหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งด้านการกีฬาและด้านการท่องเที่ยว และต้องปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ตามที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬามอบหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ในขณะที่เดียวกันงบประมาณได้รับการจัดสรรอย่างจำกัด

๒) กรมการท่องเที่ยวตั้งอยู่ส่วนกลาง มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนามาตรฐานบริการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ และในทางปฏิบัติก็ยังคงขาดการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด

๓) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย มีหน้าที่ส่งเสริมงานด้านตลาด และการประชาสัมพันธ์ และในทางปฏิบัติก็ยังขาดการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และกรมการท่องเที่ยวในส่วนกลาง

๔) ข้อเสนอแนะ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรจัดระบบการประสานงานเพื่อบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานในระดับจังหวัด สร้างความเป็นเอกภาพและเป็นผู้นำในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมรดกโลกจังหวัดสุโขทัย

๔.๕ การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยที่มีอุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลก เป็นศูนย์กลาง ยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุโขทัย ทั้งในระดับการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานโครงการ จึงทำให้เป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่มีความชัดเจนในการดำเนินงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

๒) ขาดภาวะผู้นำในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓) ข้อเสนอแนะ

(๑) จังหวัดสุโขทัยควรเป็นกลไกกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งระดับการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานโครงการและการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ พร้อมติดตามประเมินผลเพื่อให้มีการบูรณาการการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย

(๒) การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคีพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่องระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

๔.๖ ความต่อเนื่องของการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย

๑) การโยกย้ายเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย และหัวหน้าสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบ่อยครั้ง ทำให้การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และการแปลงแผนสู่การปฏิบัติขาดความต่อเนื่อง เพราะทั้งสองตำแหน่งมีความสำคัญในฐานะผู้ขับเคลื่อนและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุโขทัย

๒) ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลควรให้ความสำคัญในประเด็นความต่อเนื่องของการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ อย่างเช่นมรดกโลก โดยสนับสนุนให้

ผู้รับผิดชอบการขับเคลื่อนการพัฒนามีระยะเวลาการปฏิบัติงานให้สามารถผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์ให้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๗ การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวก

๑) การขาดแคลนสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มขนาดใหญ่ ทั้งจุดแวะพัก ที่พักระดับมาตรฐานสากล และร้านอาหารที่ได้มาตรฐาน

๒) ระบบการขนส่งสาธารณะ โดยเฉพาะยานพาหนะยังไม่เพียงพอสำหรับการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

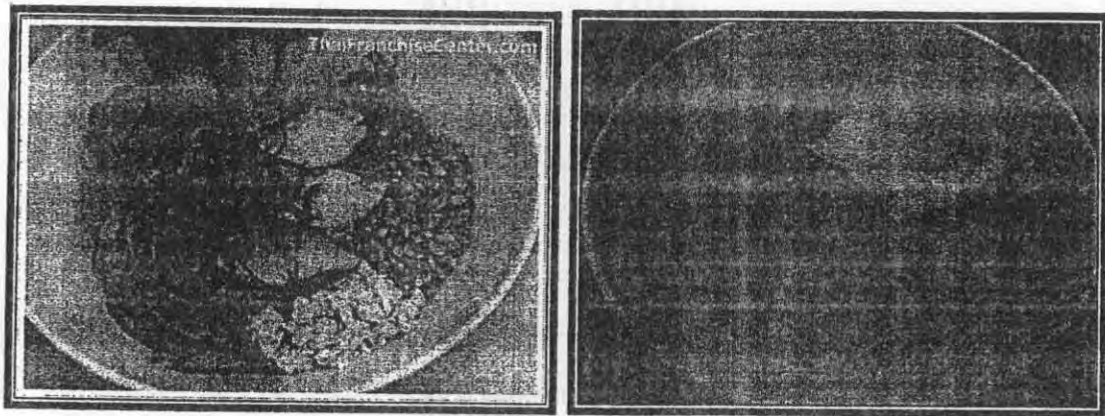
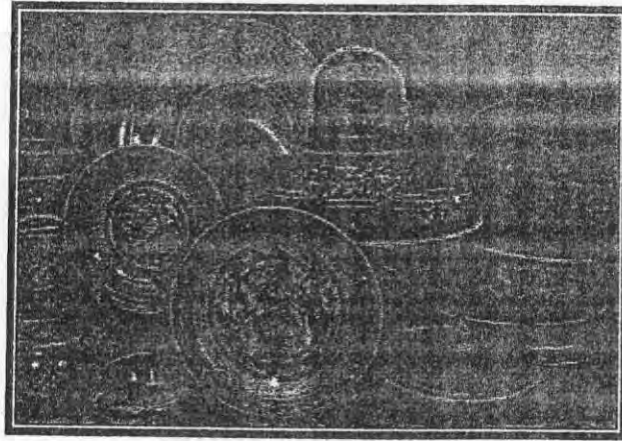
๓) ข้อเสนอแนะ

(๑) เพิ่มการจัดบริการ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว พร้อมปรับปรุงคุณภาพให้มีมาตรฐานระดับสากล

(๒) จัดบริการยานพาหนะอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวสำหรับการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวให้เพียงพอ

๔.๘ การเสริมสร้างอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยว

๑) เมืองสุโขทัยแม้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และมีงานหัตถศิลป์ที่ขึ้นชื่อ เช่น เครื่องสังคโลก เครื่องเงิน เครื่องทอง ผ้าทอ อาหาร(กวยเตี๋ยวสุโขทัย, ข้าวเป็็บ) และขนมผิง เป็นต้น แต่ก็ยังไม่สามารถสื่อความโดดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ให้ปรากฏแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างกว้างขวาง ชัดเจน และจากข้อมูลการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย พบว่าภาพลักษณ์ของจังหวัดสุโขทัยยังเป็นเพียงเมืองเก่าและไม่มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องจากการขาดการคิดค้นอัตลักษณ์ของตนเองในเชิงการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว และขาดการประชาสัมพันธ์เชิงการตลาดอย่างมียุทธศาสตร์

เครื่องสังคโลก กายเตียวสุโขทัย และข้าวเบ็็บ

ตัวอย่างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์จังหวัดสุโขทัย ซึ่งยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างมียุทธศาสตร์การตลาด

๒) ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานส่วนกลางควรประสานความร่วมมือกับจังหวัดสุโขทัย เพื่อประชุมปรึกษาเรื่องอัตลักษณ์โดยเฉพาะของจังหวัดสุโขทัย ในการเสริมสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ

๔.๙ การรื้อยเรียงความรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อเล่าขานย้อนอดีตเมืองมรดกโลก

๑) ปัจจุบันกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักศิลปากรที่ ๖ ได้รวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณสถานของอาณาจักรสุโขทัยไว้มากมาย แต่องค์ความรู้ดังกล่าวยังไม่ได้ถูกร้อยเรียงให้เป็นเรื่องราว และเผยแพร่ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก

๒) ข้อเสนอแนะ

(๑) กรมศิลปากร โดยสำนักศิลปากรที่ ๖ ควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของอาณาจักรสุโขทัย โดยร้อยเรียงเป็นเรื่องเล่าย้อนอดีตให้

เข้าใจง่ายเพื่อเผยแพร่แก่หน่วยงานต่าง ๆ สถานศึกษา และประชาชนทั่วไป โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหลายรูปแบบดึงดูดนักท่องเที่ยว

(๒) กรมการท่องเที่ยวควรจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ให้มีองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของอาณาจักรสุโขทัยอย่างถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

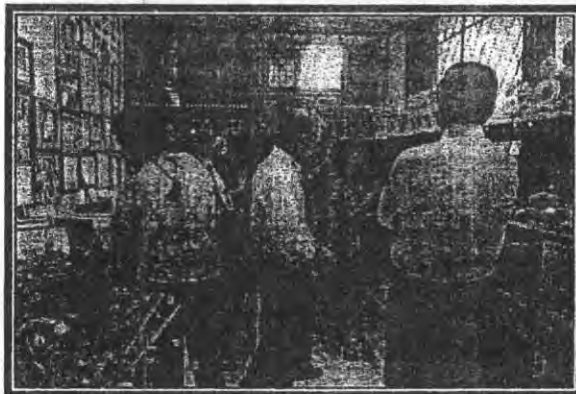
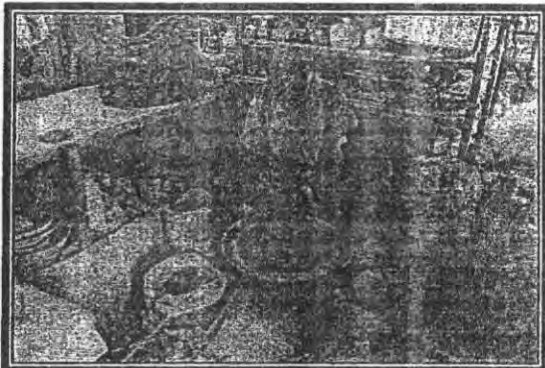
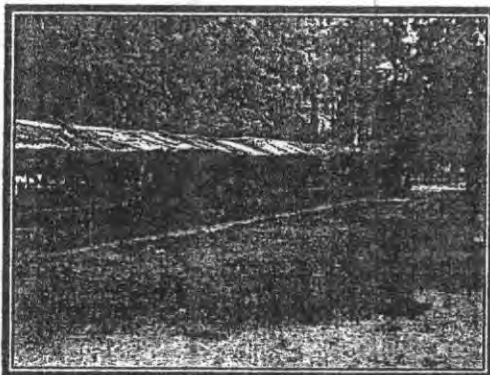
๔.๑๐ การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์พื้นบ้าน

๑) จังหวัดสุโขทัยมีงานหัตถศิลป์ที่ขึ้นชื่อหลายอย่าง เช่น เครื่องสังคโลก เครื่องเงิน เครื่องทองโบราณ ผ้าทอ อาหาร ฯลฯ แต่ยังคงขาดยุทธศาสตร์การสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาด และรวมถึงการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากสาเหตุ ดังนี้

(๑) การออกแบบที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และยังไม่ได้มีการประยุกต์สินค้าหรือชิ้นงานให้มีรูปแบบที่สอดคล้องทันสมัย

(๒) แหล่งผลิตงานหัตถศิลป์ตั้งอยู่อย่างกระจัดกระจายในหลายอำเภอ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าถึงแหล่งผลิตดังกล่าวได้โดยสะดวก

(๓) ผู้ประกอบการขาดความรู้ทักษะในการจัดสถานที่ การผลิตและจำหน่าย หรือการจัดวางผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความน่าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยว

ผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์พื้นบ้านส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาการออกแบบ และการจัดแสดงเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

๒) ข้อเสนอแนะ

(๑) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยจังหวัดสุโขทัยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สถาบันการศึกษา และกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อขอการสนับสนุนให้การแนะนำผู้ประกอบการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ การจัดสถานที่เพื่อจัดจำหน่าย ฯลฯ

(๒) ด้านการตลาด จังหวัดสุโขทัยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้การสนับสนุนในการขยายตลาดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก

๔.๑๑ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม

๑) กระบวนการกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ และการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก ยังขาดการมีส่วนร่วมของทุกภาคีการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๒) ชุมชนท้องถิ่นขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในความเป็นเมืองมรดกโลก ทำให้ไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่าที่ควร

๓) ข้อเสนอแนะ

(๑) กระบวนการบริหารการพัฒนาตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ และการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคีการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้และปรับปรุงคุณภาพวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

๔.๑๒ การศึกษาอุปสงค์และอุปทานด้านการท่องเที่ยว

๑) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยว ตลอดจนการตลาดของจังหวัดสุโขทัยในปัจจุบัน ยังไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทานด้านการท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดบริการหลายกรณีไม่ตรงกับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว ทั้งรสนิยม กลุ่มอาชีพ รายได้ อายุ และภูมิลำเนา เป็นต้น

๒) ข้อเสนอแนะ

จัดให้มีการศึกษาวิจัยอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง

๔.๑๓ การประยุกต์งานศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้ใช้ประโยชน์งานวิจัยและงานวิชาการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งหน่วยงานวิจัยหรือสถาบันวิชาการได้มีการจัดทำขึ้นหลายฉบับ โดยเฉพาะการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก

๒) ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประยุกต์ผลงานวิจัยและงานวิชาการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยเพื่อใช้ประโยชน์ต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองมรดกโลก ทั้งระดับมหภาค และจุลภาคของการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยว

๔.๑๔ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตลาดสู่สากล

๑) กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้มีความจำเป็นต้องพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาดสู่สากล นักท่องเที่ยวทั่วทุกมุมโลกสามารถติดต่อสื่อสารการท่องเที่ยวมรดกโลกสุโขทัยได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ไม่เช่นนั้นแล้ว ตลาดเมืองมรดกโลกสุโขทัยจะไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

๒) ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ทำประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ตลอดจนข้อมูลบริการท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ โดยจัดสรรงบประมาณและเสริมบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๕ บทส่งท้าย

ประเทศไทยได้รับประสบการณ์อย่างดีจากกรณีวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓ โดยเฉพาะจุดอ่อนและจุดแข็งของการบริหารการพัฒนาประเทศ และเป็นที่ยอมรับในหมู่นักคิดนักบริหารทั่วไปว่า ประเทศไทยรอดพ้นจากความเสี่ยงในการเกิดความวุ่นวายไม่สงบในช่วงวิกฤติทางเศรษฐกิจดังกล่าว ก็ด้วยพื้นฐานความเข้มแข็งของประเทศไทย ในภาคการเกษตร และภาคบริการด้านท่องเที่ยว ซึ่งมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในตลาดโลก ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจไทยมาโดยตลอดในช่วงกว่าสามทศวรรษที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลที่ได้ประมวลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการศึกษาของคณะอนุกรรมการครั้งนี้ พบว่าจังหวัดสุโขทัยยังอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยของประชากรต่อหัวต่ปีอยู่ในระดับต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้เฉลี่ยของประชากรต่อหัวต่อปีทั้งประเทศ ในขณะที่จังหวัดสุโขทัยมีอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย เชื่อมโยงกับอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ และเมื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดการท่องเที่ยวเมืองวัฒนธรรมมรดกโลกจังหวัดสุโขทัย (พ.ศ. ๒๕๕๓) ได้พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวรวมประมาณ ๘ แสนคนต่อปี และเป็นชาวต่างชาติร้อยละ ๓๐ หรือประมาณ ๒.๕ แสนคนต่อปี ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศอื่น

คณะอนุกรรมการได้ศึกษาวิเคราะห์การบริหารพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองวัฒนธรรมมรดกโลกจังหวัดสุโขทัย ได้พบประเด็นปัญหาและข้อจำกัดซึ่งเกี่ยวข้องกับระดับรัฐบาล กระทรวง จังหวัด และชุมชนท้องถิ่น ในกระบวนการบริหารพัฒนาตั้งแต่ การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ งบประมาณ และการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการติดตามประเมินผล อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง จุดอ่อนที่สำคัญของการบริหารการพัฒนา คือ กระบวนการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และชุมชน รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาในทุกๆระดับ จึงทำให้การกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ งบประมาณ และการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ขาดความชัดเจนไม่สามารถตอบสนองตรงประเด็นปัญหาและข้อจำกัดของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำลังเผชิญอยู่ ทำให้การขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกจังหวัดสุโขทัยขาดพลังที่เข้มแข็งและจริงจัง จากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาค สู่ส่วนท้องถิ่นและชุมชน นอกจากนี้ การศึกษาระดับพื้นที่

ท่องเที่ยวยังพบว่า ในหลายกรณีชุมชนท้องถิ่นได้ระดมการมีส่วนร่วมภายในชุมชน ระดมกำลังความสามารถของทรัพยากรท้องถิ่นเท่าที่มีอยู่ ยังขาดแรงสนับสนุนเท่าที่ควรจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น จึงดำเนินการได้อย่างจำกัด

ประเด็นปัญหาและข้อจำกัดพร้อมข้อเสนอแนะตามที่คณะอนุกรรมการได้เสนอไว้ข้างต้น เป็นแนวทางการแก้ไขจุดอ่อนเสริมจุดแข็ง เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมรดกโลกจังหวัดสุโขทัย และสามารถนำไปประยุกต์ในพื้นที่ท่องเที่ยวมรดกโลกแห่งอื่น รวมทั้งพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นไทยที่มีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ การศึกษาต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุโขทัย จะยังผลให้มีการเสริมสร้างความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบแก่ภาคบริการด้านการท่องเที่ยว ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันแห่งยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดตลาดเสรีเต็มรูปแบบของประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นไป ดังนั้น การบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย มีความจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ทั้งระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับพื้นฐานความเข้มแข็งของภาคการเกษตรและภาคบริการด้านการท่องเที่ยวของประเทศดังกล่าวข้างต้น

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

โครงการถ่ายการท่องเที่ยวเมืองวัฒนธรรมมรดกโลก

สุโขทัย - ศรีสัชชาลัย - กำแพงเพชร

ภาคผนวก ข

ตัวอย่าง

ผังกระบวนการและขั้นตอน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

กระบวนการและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 1

- พิจารณาคัดเลือกชุมชน (ผู้นำและชุมชนเข้มแข็งมีศักยภาพสูง)

• ผู้นำชุมชนจัดประชุมประชาคมเพื่อให้เกิดกระบวนการร่วมคิดวิเคราะห์ พิจารณาค้นหา ศักยภาพของตนเอง(หาเรื่องเด่น น่าสนใจ เป็นจุดขาย พัฒนาเป็นการท่องเที่ยวชุมชน)

- นำเรื่องที่ชุมชนคัดเลือกแล้ว มาพิจารณาร่วมกันว่า ส่วนไหนชุมชนดำเนินการได้เอง ส่วนไหนขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

- เสนอโครงการให้ อบต. หรือ อบจ. สนับสนุนงบประมาณ
- เสนอโครงการไปที่อำเภอให้นำเสนอไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด
- จังหวัดพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปี

ขั้นตอนที่ 5 โครงการที่ชุมชนได้ดำเนินการแล้ว

- พิจารณาว่ามีกิจกรรมอะไรที่ดำเนินการอยู่แล้วไม่ต้องไปทำซ้ำ
- งบประมาณ แต่สามารถร่วมแรงกันทำก็ได้ทันที โดยจัดทีมรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม
- บางกิจกรรมที่ใช้งบประมาณดำเนินการให้พิจารณาว่าสมควรหรือไม่
- งบประมาณจากแหล่งไหน เมื่อได้ที่อยู่ดีให้จัดที่จัดกิจกรรม
- ดำเนินการและติดตาม

- นำเรื่องที่ต้องการพัฒนามาเขียนเป็นโครงการโดยแยกโครงการเป็น 2 ส่วน
- ส่วนที่ 1 โครงการที่ชุมชนดำเนินการเอง
- ส่วนที่ 2 โครงการที่ต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน

ภาคผนวก ค

พระราชบัญญัติ

โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

และ

คำสั่งจังหวัดสุโขทัย ที่ ๑๐/๒๕๕๓

เรื่อง

แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาต

ให้ปลูกสร้างอาคารและใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตโบราณสถาน

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ

และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๐๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๔

เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์
แห่งชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่าง
รัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราช
กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๔๗๗ และ

(๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ (ฉบับที่ ๒)
พุทธศักราช ๒๔๘๖

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือ
แย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"โบราณสถาน" หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดย
หลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึง
สถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย

"โบราณวัตถุ" หมายความว่า สงหาทรัพย์ที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่ง

¹ บทนิยามคำว่า "โบราณสถาน" ในมาตรา ๔ แก้ไขโดยมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ
ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสิ่งหรือทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

"ศิลปวัตถุ"^๒ หมายความว่า สิ่งที่ทำด้วยฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลป

"สิ่งเทียบโบราณวัตถุ"^๓ หมายความว่า สิ่งที่ทำเทียบโบราณวัตถุหรือส่วนของโบราณวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร

"สิ่งเทียบศิลปวัตถุ"^๓ หมายความว่า สิ่งที่ทำเทียบศิลปวัตถุหรือส่วนของศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร

"ทำเทียบ"^๓ หมายความว่า เลียนแบบ จำลอง หรือทำเอาอย่างด้วยวิธีการใดๆ ให้เหมือนหรือคล้ายของจริง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมิขนาด รูปลักษณะ และวัสดุอย่างเดิมหรือไม่

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมศิลปากร

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕^๑ การออกหนังสืออนุญาตและการออกใบอนุญาตซึ่งอธิบดีต้องกระทำตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีจะมอบหมายให้ข้าราชการในกรมศิลปากรซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไปกระทำแทน หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ใดเป็นผู้กระทำแทนสำหรับท้องที่นั้นก็ได้ การมอบหมายให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อได้มีประกาศมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ใดกระทำการแทนอธิบดีตามความในวรรคหนึ่งแล้ว คำขอรับหนังสืออนุญาตและใบอนุญาตให้ยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่นั้น

มาตรา ๖^๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียมและกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

โบราณสถาน

^๒ หนิยามคำว่า "ศิลปวัตถุ" ในมาตรา ๔ แกไขโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^๓ หนิยามคำว่า "สิ่งเทียบโบราณวัตถุ" "สิ่งเทียบศิลปวัตถุ" และ "ทำเทียบ" ในมาตรา ๔ เพิ่มเติมโดยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^๑ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ แกไขโดยมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๗ เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและการควบคุมโบราณสถานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใดๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้ และให้มีอำนาจ กำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ ประกาศดังกล่าวนี้ อธิบดีจะเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การขึ้นทะเบียนโบราณสถานตามความในวรรคก่อน ถ้าโบราณสถานนั้นมีเจ้าของหรือมีผู้ครอบครอง โดยชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่พอใจ ก็ให้มีสิทธิร้องต่อศาลภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่อธิบดีแจ้งให้ทราบ ขอให้ศาลมีคำสั่งให้อธิบดีระงับการขึ้นทะเบียน และหรือการกำหนดเขตที่ดินให้เป็นโบราณสถานแล้วแต่กรณีได้ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอต่อศาล หรือศาลมี คำสั่งคดีถึงที่สุดให้ยกคำร้องขอของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ให้อธิบดีดำเนินการขึ้นทะเบียนได้

มาตรา ๗ ทวิ^๕ ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ภายในเขตของโบราณสถาน ซึ่งอธิบดีได้ประกาศขึ้นทะเบียน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

ในกรณีที่มีการปลูกสร้างอาคารโดยมิได้รับอนุญาต ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งระงับการก่อสร้างและให้รื้อถอนอาคารหรือส่วนแห่งอาคารนั้นภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันได้รับคำสั่ง

ผู้ใดขัดขืนไม่ระงับการก่อสร้างหรือรื้อถอนอาคารหรือส่วนแห่งอาคารตามคำสั่งอธิบดี มีความผิดฐาน ขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน และให้อธิบดีดำเนินการรื้อถอนอาคารหรือส่วนแห่งอาคารนั้นได้ โดยเจ้าของผู้ครอบครองหรือผู้ปลูก สร้างไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือดำเนินคดีกับผู้รื้อถอนไม่ว่าด้วยประการใดทั้งสิ้น

สัมภาระหรือของมีค่าของเจ้าของไม่ขนย้ายออกไปจากเขตโบราณสถานภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันรื้อถอนเสร็จ ให้อธิบดีจัดการขายทอดตลาดสัมภาระนั้นเงินที่ได้จากการขายเมื่อหักค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนและการขายแล้ว เหลือเท่าใดให้คืนให้เจ้าของสัมภาระนั้น

มาตรา ๘ บรรดาโบราณสถานซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรได้จัดทำบัญชีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามกฎหมายว่าด้วย โบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและการพิพิธภัณฑสถานแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้ บังคับ ให้ถือว่าเป็นโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

มาตรา ๙ โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว และเป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบ ด้วยกฎหมาย ชำรุด หักพังหรือเสียหายไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานนั้น แจ้งการชำรุด หักพังหรือเสียหายเป็นหนังสือ ไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เกิดชำรุดหักพังหรือเสียหายนั้น

มาตรา ๙ ทวิ^๖ โบราณสถานตามมาตรา ๙ ที่ได้จัดให้มีการเรียกเก็บค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่นเป็นปกติ ธุระ หรือจัดเก็บผลประโยชน์ใดๆ อันเกิดจากโบราณสถานนั้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นผู้เสีย ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมทั้งหมด หรือบางส่วนตามที่อธิบดีกำหนด

^๕มาตรา ๗ ทวิ เพิ่มเติมโดยच्छ 1 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 308 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515

^๖มาตรา ๙ ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

การกำหนดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมโบราณสถานตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีแต่งตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองร่วมเป็นกรรมการด้วย

มาตรา ๑๐^๗ ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติมทำลายเคลื่อนย้ายโบราณสถาน หรือส่วนต่างๆ ของโบราณสถาน หรือขุดค้นสิ่งใดๆ หรือปลุกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตาม คำสั่งของอธิบดีหรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใดก็ต้อง ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย

มาตรา ๑๐ ทวิ^๘ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในโบราณสถานเพื่อตรวจดูว่าได้มีการซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลายเคลื่อนย้ายโบราณสถานหรือส่วนต่างๆ ของโบราณสถาน หรือมีการขุดค้นสิ่ง ใดๆ หรือปลุกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถานหรือไม่ ในกรณีนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดวัตถุที่มี เหตุอันสมควรสงสัยว่าจะเป็นวัตถุที่ได้มาจากการขุดค้นในบริเวณโบราณสถานได้

การตรวจ ยึดหรืออายัดตามความในวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก และเมื่อดำเนินการตรวจ ยึดหรืออายัดแล้วในเขตกรุงเทพมหานครให้รายงานต่ออธิบดี ในเขตจังหวัดอื่นให้รายงานต่อผู้ว่า ราชการจังหวัดและอธิบดีเพื่อทราบ

มาตรา ๑๑ โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วนั้น แม้ว่าจะเป็นโบราณสถานที่มิใช่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง โดยชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลใดๆ ทำการซ่อมแซมหรือกระทำด้วยประการ ใดๆ อันเป็นการบูรณะหรือรักษาไว้ให้คงสภาพเดิมได้ แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบก่อน

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่มีการโอนโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้โอนจะต้องแจ้งการโอนเป็นหนังสือ โดยระบุชื่อ และที่อยู่ของผู้รับโอน และวันเดือนปีที่โอนไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันโอน

ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางมรดกหรือโดยพินัยกรรมต้องแจ้งการได้รับ กรรมสิทธิ์ไปยังอธิบดีภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับกรรมสิทธิ์ ในกรณีที่มีผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณสถานเดียวกันหลายคน เมื่อได้มีการมอบหมายให้ผู้มีกรรมสิทธิ์รวมคนหนึ่งเป็นผู้แจ้งการรับกรรมสิทธิ์ และผู้ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติการ แจ้งนั้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้มีกรรมสิทธิ์รวมทุกคนได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นแล้วด้วย

มาตรา ๑๓^๙ เพื่อประโยชน์ในการรักษาสภาพ ความปลอดภัย ความสะอาดและความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้ผู้เข้าชมปฏิบัติในระหว่าง เข้าชมได้และจะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสียค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่นด้วยก็ได้

^๗ มาตรา 10 แก้ไขโดยมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^๘ มาตรา 10 ทวิ แก้ไขโดยมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^๙ มาตรา 13 แก้ไขโดยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

การจัดให้เข้าชมโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายโดยเรียกเก็บค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่น ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๓ ทวิ^{๑๐} เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษาและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อธิบดีมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลใดเข้าไปดำเนินกิจการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์ในบริเวณโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว และมีใช่เป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยให้ผู้รับอนุญาตออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการทั้งสิ้นและผู้รับอนุญาตต้องจ่ายเงินค่าสิทธิค่าตอบแทน และค่าธรรมเนียมอื่นให้แก่กรมศิลปากรเพื่อสมทบกองทุนโบราณคดีทั้งสิ้น ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๒

โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

มาตรา ๑๔^{๑๑} เมื่ออธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดที่มีได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้น

ในกรณีที่อธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุใดไม่ว่าจะได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่หรือศิลปวัตถุใดที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว สมควรสงวนไว้เป็นสมบัติของชาติ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ห้ามทำการค้า และหากเห็นสมควรเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติให้อธิบดีมีอำนาจจัดซื้อโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นไว้ได้

มาตรา ๑๔ ทวิ^{๑๒} เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และการจัดทำทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีอายุตั้งแต่สมัยอยุธยาขึ้นไปให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้เขตท้องที่ใดเป็นเขตสำรวจโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้น โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแจ้งปริมาณ รูปพรรณและสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้นต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

เมื่อได้มีประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในเคหะสถานของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง หรือสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือระหว่างเวลาทำการเพื่อประโยชน์ในการจัดทำทะเบียน และในกรณีที่เห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดมีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปะประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ ให้อธิบดีมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๑๔ ได้

มาตรา ๑๕ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วนั้น ห้ามมิให้ผู้ใดข่มขำ แก้วหรือเปลี่ยนแปลงเว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีและกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใด

^{๑๐}มาตรา 13 ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^{๑๑}มาตรา 14 แก้วใจโดยมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^{๑๒}มาตรา 14 ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

ก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย

มาตรา ๑๖^{๑๓} ในกรณีที่โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วชำรุดหักพัง เสียหาย สูญหาย หรือมีการย้ายสถานที่เก็บรักษา ให้ผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นแจ้งเป็นหนังสือไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันชำรุด หักพังเสียหาย สูญหาย หรือมีการย้ายนั้น

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่มีการโอนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วผู้โอนจะต้องแจ้งการโอนเป็นหนังสือโดยระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับโอน และวันเดือนปีที่โอนไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันโอน

ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางมรดกหรือโดยพินัยกรรม ต้องแจ้งการได้รับกรรมสิทธิ์ไปยังอธิบดีภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับกรรมสิทธิ์ ในกรณีที่มีผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเดียวกันหลายคน เมื่อได้มีการมอบหมายให้ผู้มีกรรมสิทธิ์รวมคนใดคนหนึ่งเป็นผู้แจ้งการรับกรรมสิทธิ์ และผู้ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติตามแจ้งนั้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้ที่มีกรรมสิทธิ์รวมทุกคนได้ปฏิบัติตามแจ้งนั้นแล้วด้วย

มาตรา ๑๘^{๑๔} โบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรจะโอนกันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมาย แต่ถ้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันอยู่มากเกินต้องการอธิบดีจะอนุญาตให้โอนโดยวิธีขายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์แห่งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หรือให้เป็นรางวัลหรือเป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้นก็ได้ ทั้งนี้ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๙ ทวิ^{๑๕} โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร หรือที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้และมีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียม

เมื่อได้มีประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว การผลิต การค้า หรือมีไว้ในสถานที่ทำการค้าซึ่งสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียมนั้น ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาและให้ผู้ประสงค์จะผลิตสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียมแจ้งรายการสิ่งที่ตนจะผลิตต่ออธิบดีพร้อมทั้งต้องแสดงให้ปรากฏที่สิ่งทีตนผลิตนั้นด้วยว่าเป็นสิ่งที่ได้ทำเทียมขึ้น

เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคสองแล้ว ให้อธิบดีแจ้งรายชื่อผู้ผลิตและรายการสิ่งเทียมโบราณวัตถุและสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียมที่จะผลิตนั้นต่ออธิบดีกรมศิลปากรเพื่อประโยชน์ในการส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรด้วย

มาตรา ๑๙^{๑๖} ผู้ใดประสงค์จะทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีได้ห้ามทำการค้าตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

^{๑๓}มาตรา 16 แก้ไขโดยมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^{๑๔}มาตรา 18 แก้ไขโดยมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^{๑๕}มาตรา 18 ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^{๑๖}มาตรา 19 แก้ไขโดยมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

การขอรับใบอนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดใน

กฎกระทรวง

ในกรณีที่ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้อธิบดีประกาศรายชื่อผู้ได้รับใบอนุญาตในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ยื่นขอรับใบอนุญาต ผู้ขอรับใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่ง

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๙ ทวิ^{๑๗} ผู้ใดจะแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุโดยเรียกเก็บค่าเช่าชมหรือค่าบริการอื่น ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบก่อน และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๙ ตริ^{๑๘} ใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ให้มีอายุใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคมของปีที่ยื่นขอรับใบอนุญาต ถ้าผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตให้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตต่ออธิบดีก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้ยื่นคำขอแล้วให้ประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าอธิบดีจะสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้อธิบดีประกาศรายชื่อผู้ได้รับใบอนุญาตในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ยื่นขอรับใบอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่ง

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ถ้ามีการอุทธรณ์การต่ออายุใบอนุญาตตามวรรคสามก่อนที่รัฐมนตรีจะมีคำวินิจฉัยรัฐมนตรีจะสั่งอนุญาตให้ประกอบกิจการไปพลางก่อนเมื่อมีคำขอของผู้อุทธรณ์ก็ได้

มาตรา ๒๐^{๑๙} ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ทำการค้า และให้ผู้รับใบอนุญาตทำบัญชีรายการโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือสิ่งเทียบโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียบศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียบที่อยู่ในความครอบครองของตนและรักษาบัญชีนั้นไว้ ณ สถานที่ดังกล่าว ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑^{๒๐} ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่ทำการค้า สถานที่แสดง หรือสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือสิ่งเทียบโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียบศิลปวัตถุ ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจดูว่าได้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ หรือเพื่อตรวจดูว่ามี

^{๑๗}มาตรา 19 ทวิ แก้ไขโดยมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^{๑๘}มาตรา 19 ตริ เพิ่มเติมโดยมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^{๑๙}มาตรา 20 และมาตรา 21 แก้ไขโดยมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือสิ่งเทียมโบราณวัตถุ หรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือมีสิ่งเทียมโบราณวัตถุ หรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ได้ปฏิบัติตามประกาศที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๑๔ ทวิ อยู่ในสถานที่นั้นหรือไม่ และในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามิได้มีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมีโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ได้ปฏิบัติตามประกาศที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๑๔ ทวิ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุนั้น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีได้

มาตรา ๒๑ ทวิ²⁰ ในการปฏิบัติหน้าที่ อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของ ผู้ครอบครองผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานที่ที่ทำการตรวจสอบตามมาตรา ๑๔ ทวิ หรือมาตรา ๒๑ และให้เจ้าของผู้ครอบครอง ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๑ ตริ²⁰ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๒²¹ ห้ามมิให้ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไม่ว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นจะเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ ออกนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี การขอรับใบอนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ศิลปวัตถุที่มีอายุไม่เกินห้าปีและไม่ได้ขึ้นทะเบียน และการนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุผ่านราชอาณาจักร

มาตรา ๒๓ บุคคลใดประสงค์จะส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดี ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีต่อรัฐมนตรีภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีอธิบดีเห็นสมควรหรือรัฐมนตรีวินิจฉัยให้ออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และเมื่อผู้ยื่นคำขอได้ยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไข วิธีการและข้อกำหนดด้วยการวางเงินประกัน และหรือการชำระค่าปรับตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเกี่ยวแก่การส่งโบราณวัตถุและศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้ว ก็ให้อธิบดีออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นเรื่องวางส่งหรือนำวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้

²⁰มาตรา 21 ทวิ และมาตรา 21 ตริ เพิ่มเติมโดยมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

²¹มาตรา 22 แก้ไขโดยมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

มาตรา ๒๓ ทวิ^{๒๒} กรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรออกนอกราชอาณาจักร เพื่อการศึกษา การวิเคราะห์ การวิจัยการซ่อมแซม หรือประกอบ ให้อธิบดีมีอำนาจส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้เว้นแต่เป็นชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ต้องนำไปแปรสภาพหรือทำลายไปโดยกระบวนการวิเคราะห์หรือการวิจัยนั้น อธิบดีจะส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องนำกลับก็ได้

มาตรา ๒๔^{๒๓} โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งไว้ในราชอาณาจักรหรือในบริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ ไม่ว่าที่ที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งจะอยู่ในกรรมสิทธิ์หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ให้ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วมีสิทธิจะได้รับรางวัลไม่เกินหนึ่งในสามแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น

อธิบดีตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณากำหนดค่าของทรัพย์สินและเงินรางวัลตามวรรคหนึ่ง ผู้เก็บได้มีสิทธิอุทธรณ์การกำหนดของคณะกรรมการเป็นหนังสือต่ออธิบดีภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบการกำหนด คำวินิจฉัยของอธิบดีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๔ ทวิ^{๒๔} ในกรณีที่ใบอนุญาตที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้สูญหายหรือถูกทำลายในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตต่ออธิบดีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบการสูญหายหรือถูกทำลาย

การขอรับใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๓

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

มาตรา ๒๕ ให้มีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจะจัดตั้งขึ้น ณ ที่ใด หรือจะให้สถานที่ใดเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ตลอดถึงการถอนสภาพพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

^{๒๒}มาตรา ๒๓ ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๒๓}มาตรา ๒๔ แก้ไข โดยมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๒๔}มาตรา ๒๔ ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๒๖²⁵ โบราณวัตถุและศิลปวัตถุซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรนั้น จะเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นใดนอกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมิได้ แต่ในกรณีที่ไม่อาจหรือไม่สมควรจะนำมาเก็บรักษา ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและได้รับอนุญาตจากอธิบดีแล้วจะเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑสถานอื่น วัด หรือสถานที่ของทางราชการก็ได้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่อธิบดีอนุญาตให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปแสดง ณ ที่ใดๆ เป็นการชั่วคราว หรือในกรณีที่อธิบดี มีคำสั่งให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเพื่อประโยชน์ในการซ่อมแซมหรือบูรณะ

ในกรณีที่โบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันหลายชิ้น อธิบดีจะอนุญาตให้กระทรวง ทบวง กรมใดเป็นผู้เก็บรักษาโบราณวัตถุและศิลปวัตถุนั้นบางชิ้นก็ได้

มาตรา ๒๗²⁵ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัย ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้ผู้เข้าชมปฏิบัติในระหว่างเข้าชมได้และจะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสียค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่นด้วยก็ได้

หมวด ๔

กองทุนโบราณคดี

มาตรา ๒๘ ให้จัดให้มีกองทุนขึ้น เรียกว่า "กองทุนโบราณคดี" เพื่อใช้จ่ายในกิจการอันเป็นประโยชน์แก่โบราณสถานหรือการพิพิธภัณฑ

มาตรา ๒๙ กองทุนโบราณคดีประกอบด้วย

- (๑) เงินที่ได้มาตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เงินผลประโยชน์อันเกิดจากโบราณสถาน
- (๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้
- (๔) เงินทุนกองกลางและเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุโบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งกรมศิลปากรมีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓๐ การเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนโบราณคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๕ ทวิ²⁶

การพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๓๐ ทวิ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้กฎกระทรวง ประกาศ

²⁵ มาตรา 26 และมาตรา 27 แก้ไขโดยมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

²⁶ หมวด 4 ทวิการพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาตและมาตรา 30 ทวิเพิ่มเติมโดยมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

หรือระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดอธิบดีมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้มีกำหนดครั้งละไม่เกินหกสิบวันแต่ในกรณีที่มีการฟ้องผู้รับใบอนุญาตต่อศาลว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อธิบดีจะสั่งพักใช้ใบอนุญาตไว้จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดก็ได้

ผู้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตนั้นไม่ได้

มาตรา ๓๐ ตริ²⁷ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้หรือฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต อธิบดีมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้

ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้อีกไม่ได้จนกว่าจะพ้นสองปีนับตั้งแต่วันที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๓๐ จัตวา²⁷ คำสั่งพักใช้และคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตทราบ ในกรณีที่ไม่พบตัวหรือบุคคลดังกล่าวไม่ยอมรับคำสั่ง ให้ปิดคำสั่งไว้ ณ ที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ที่สถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตหรือภูมิภาเนาของผู้รับใบอนุญาตนั้น และให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวได้ทราบคำสั่งนั้นแล้วตั้งแต่วันที่ปิดคำสั่ง คำสั่งพักใช้และคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือโดยวิธีอื่นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๐ เบญจ²⁷ ผู้ถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งพักใช้หรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้น

หมวด ๕

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๑²⁸ ผู้ใดเก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๑ ทวิ²⁹ ผู้ใดซ่อนเร้น จำหน่าย เอาไปเสีย หรือรับซื้อรับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใดๆ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุอันได้มาโดยการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

²⁷มาตรา 30 ตริ มาตรา 30 จัตวา และมาตรา 30 เบญจ เพิ่มเติมโดยมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

²⁸มาตรา 31 แก้ไขโดยมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

²⁹มาตรา 31 ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำไปเพื่อการค้า ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๒³⁰ ผู้ใดบุกรุกโบราณสถาน หรือทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งโบราณสถาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๓³⁰ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า ทำให้ไร้ประโยชน์หรือทำให้สูญหายซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔³¹ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ วรรคสองมาตรา ๑๔ ทวิ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๒๐ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕³¹ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาตตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินสามแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖³² ผู้ใดทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ห้ามทำการค้าตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาตตามมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖ ทวิ³³ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๔ ทวิ วรรคสอง หรือไม่แจ้งรายการสิ่งที่ตนผลิตต่ออธิบดี หรือไม่แสดงให้เห็นปรากฏที่สิ่งที่ตนผลิตว่าเป็นสิ่งที่ได้ทำเทียมขึ้นตามมาตรา ๑๔ ทวิ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗³⁴ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

³⁰ มาตรา 32 และมาตรา 33 แก้ไขโดยมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

³¹ มาตรา 34 และมาตรา 35 แก้ไขโดยมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

³² มาตรา 36 แก้ไขโดยมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

³³ มาตรา 36 ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

³⁴ มาตรา 37 แก้ไขโดยมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

มาตรา ๓๗ ทวิ^{๓๕} ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๙ ทวิ หรือประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๙ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗ ตริ^{๓๕} ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘^{๓๖} ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนออกนอกราชอาณาจักร อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘^{๓๖} ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วออกนอกราชอาณาจักรอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๐ ให้ผู้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชม โดยเรียกเก็บค่าชมเป็นปกติอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยื่นคำขอรับใบอนุญาตจากอธิบดีให้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชมภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ความในมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐ มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชมโดยเรียกเก็บค่าชมเป็นปกติอยู่ ซึ่งได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตโดยถูกต้องตามความในวรรคก่อน ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนถึงวันที่ได้รับใบอนุญาต

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

^{๓๕} มาตรา 37 ทวิ และมาตรา 37 ตริ เพิ่มเติมโดยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

^{๓๖} มาตรา 38 และมาตรา 39 แก้ไขโดยมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

หมายเหตุ - เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ นอกจากมีบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดต่ำกว่าที่ควรอยู่มากเป็นเหตุให้มีการลักลอบนำโบราณวัตถุและศิลปวัตถุออกนอกประเทศซึ่งเป็นภัยต่อการสงวนวัตถุเช่นว่านั้นแล้ว ยังมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมแก่การปฏิบัติจัดการเกี่ยวแก่การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและการโบราณคดีให้เป็นไปด้วยดีอีกหลายประการ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องแก่การนี้เสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อสังเกต

คำว่า "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ" ได้แก่เป็น "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม" ตามพระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2545

ส่วนที่ ๔
ภาคผนวก

คำสั่งจังหวัดสุโขทัย
ที่ ๑๐ /๒๕๕๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารและใช้ประโยชน์ที่ดิน
ในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ตามที่กรมศิลปากรได้มีคำสั่งกรมศิลปากรที่ ๒๓๒/๒๕๕๒ เรื่อง มองอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัยกระทำแทน ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๖ ตอนพิเศษ ๘๑ ง วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๒ มอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัยเป็นผู้มีอำนาจกระทำแทนอธิบดีกรมศิลปากรในการออกหนังสืออนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปลูกสร้างอาคาร ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารรวมทั้งสั่งระงับการก่อสร้างและให้รื้อถอนอาคาร หรือส่วนแห่งอาคารที่ก่อสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ดังนั้น เพื่อความเหมาะสม คล่องตัวและรวดเร็วในการให้บริการแก่ผู้ยื่นขออนุญาตปลูกสร้างอาคารและใช้ประโยชน์ในที่ดินในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยจึงยกเลิคำสั่งจังหวัดสุโขทัย ที่ ๑๑๙๔/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารและใช้ประโยชน์ในที่ดินในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑. ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย	ประธาน
กรรมการ	
๒. ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	กรรมการ
๓. นายณัฐพล ม่วงศรีเขียว	กรรมการ
นายช่างเทคนิคอาวุโส สำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย	
๔. นางสาวอรพินธุ์ การณจิตต์	กรรมการ
นักโบราณคดีชำนาญการพิเศษ สำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย	
๕. นายภาคภูมิ อยู่พูล	กรรมการ
นักโบราณคดีปฏิบัติการ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	

๖. นายบัณฑิต ทองอร่าม กรรมการ
นักโบราณคดีชำนาญการ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย
๗. นายนิมิต บุคตา กรรมการ
นายช่างโยธาชำนาญงาน อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย
๘. หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย กรรมการและเลขานุการ
๙. นายสถาพร แก้วอัมพร ผู้ช่วยเลขานุการ
นายช่างโยธาชำนาญงาน อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจดังนี้

๑. พิจารณาให้ความเห็น คำแนะนำ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการจัดระบบการแก้ไขปัญหาการก่อสร้างอาคารและใช้ประโยชน์ในที่ดินในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย
๒. พิจารณาให้ความเห็นและคำแนะนำในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปลูกสร้างและใช้ประโยชน์ในที่ดินในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย
๓. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อดำเนินการใดๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
๔. เชิญเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าชี้แจงหรือให้ข้อมูลต่อที่ประชุมกรรมการ

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๓

นายจักริน เปลียนวงษ์
(นายจักริน เปลียนวงษ์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย

ระเบียบกรมศิลปากร

ว่าด้วยการขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร

ในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๖

ตามที่กรมศิลปากรได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดิน โบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๙๒ ตอนที่ ๑๑๒ วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๑๘ และประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๑๐๕ ตอนที่ ๕๗ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๓๑

เพื่ออนุรักษ์ตามความในมาตรา ๗ ทวิ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ อธิบดีกรมศิลปากรจึงวางระเบียบการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๒๕๕๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารและใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ที่อธิบดีกรมศิลปากรมีคำสั่งแต่งตั้ง

“ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์” หมายความว่า ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

“หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์” หมายความว่า หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย หรือผู้ปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งหัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

“ผู้อนุญาต” หมายความว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย ซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรได้มีคำสั่งมอบหมายให้กระทำการในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารหรือดำเนินการใด ๆ ในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมศิลปากร หรือรองอธิบดีกรมศิลปากรที่รักษาราชการ

แทน

หมวด ๑

การยื่นขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร

ข้อ ๔ บุคคลใดประสงค์จะปลูกสร้างอาคารในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย หรืออุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ให้ยื่นคำขอตามแบบแนบท้ายระเบียบนี้ก่อนเริ่มการปลูกสร้างอาคาร พร้อมเอกสาร

หลักฐานดังต่อไปนี้

- (๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
- (๒) สำเนาทะเบียนบ้าน
- (๓) สำเนาหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินบริเวณที่จะขออนุญาตปลูกสร้างอาคารหรือดำเนินการใด ๆ ในกรณีที่ไม่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินให้นำหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์ในที่ดินซึ่งออกโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่นั้น ๆ มายื่นแทน
- (๔) แผนผังบริเวณพื้นที่ที่จะขออนุญาต
- (๕) รูปแบบรายการ และรายละเอียดประกอบแบบอาคารที่จะปลูกสร้าง

ข้อ ๕ การยื่นขออนุญาตตามข้อ ๔ ให้ยื่นต่อบุคคลและสถานที่ดังต่อไปนี้ ในวันและเวลาราชการ

- (๑) กรณีจะขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ให้ยื่นต่อผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์ ณ สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
- (๒) กรณีจะขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยให้ยื่นต่อหัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ ณ สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

หมวด ๒

การตรวจสอบพื้นที่ที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร และเงื่อนไขการอนุญาต

ข้อ ๖ เมื่อมีการยื่นคำขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย หรือ

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ในเบื้องต้นให้ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์และหัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ แล้วแต่กรณี ทำการตรวจสอบพื้นที่ ตำแหน่งของอาคาร รูปแบบของอาคารที่จะขออนุญาตปลูกสร้าง ดังนี้

- (๑) พื้นที่ที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารจะต้องไม่ตั้งอยู่บนโบราณสถานหรือส่วนหนึ่งส่วนใด

ของโบราณสถาน รวมทั้งจะต้องไม่ปรากฏร่องรอยของส่วนหนึ่งส่วนใดของ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ตลอดจนจะต้องไม่มีหลักฐานทางวิชาการที่
ยืนยันว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นส่วนเชื่อมต่อของโบราณสถาน

(๒) ตำแหน่งของอาคารที่จะขออนุญาตปลูกสร้างต้องตั้งอยู่ห่างจากโบราณสถานไม่
น้อยกว่า

๒๐.๐๐ เมตร หรือตามความเหมาะสม

(๓) รูปแบบของอาคารที่จะขออนุญาตปลูกสร้างต้องเป็นอาคารทรงไทยประยุกต์
หรือทรง

ไทยเดิมที่พิจารณาแล้วว่าไม่มีผลกระทบต่อทัศนียภาพหรือส่งผลให้

โบราณสถานเสื่อมค่า ทั้งนี้โดยคำนึงถึงหลักในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของ
ชาติเป็นสำคัญ

ข้อ ๗ ในกรณีที่พื้นที่ที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารอยู่ในเขตคูเมือง-กำแพงเมือง
สุโขทัย ห้ามมิให้ทำการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารทุกชนิด ยกเว้นใน
กรณีดังนี้

(๑) การก่อสร้างอาคารทั่วไปหรือบ้านพักอาศัยเพื่อทดแทนหลังเดิม โดยอาคารที่
สร้างใหม่มี

ความสูงไม่เกิน ๘.๐๐ เมตร และความสูงโดยรวมของอาคารจะต้องไม่เกิน

๑๒.๐๐ เมตร

(๒) การก่อสร้างอาคารของส่วนราชการที่มีความสูงไม่เกิน ๘.๐๐ เมตร และความ
สูงโดยรวมของอาคารจะต้องไม่เกิน ๑๒.๐๐ เมตร

(๓) การก่อสร้างหอถังน้ำที่มีความสูงไม่เกิน ๘.๐๐ เมตร

(๔) ศาสนสถานที่มีความสูงไม่เกิน ๘.๐๐ เมตร

(๕) เชื้อน สะพาน อุโมงค์ ทางหรือท่อระบายน้ำ รั้ว กำแพง และประตู

การก่อสร้างอาคารที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรม
ตลอดจน

สีของอาคารซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกับทัศนียภาพของพื้นที่โบราณสถาน ไม่ส่งผลให้โบราณสถานและ
สภาพแวดล้อมโดยรอบโบราณสถานเสื่อมค่า นอกจากนี้หากอาคารที่ขออนุญาตปลูกสร้างเป็นอาคาร
ที่มีหลังคาจะต้องกำหนดให้หลังคาเป็นทรงจั่ว ทรงปั้นหยา หรือทรงไทยประยุกต์ด้วย

ในการพิจารณาความสูงของอาคารตามที่กำหนดในข้อนี้ ให้ดำเนินการโดยวัดจาก
ระดับผิวถนนสาธารณะที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงจนฝ่าเพดานชั้นบนสุดของอาคาร

ข้อ ๘ ในกรณีพื้นที่ที่ขออนุญาตอยู่นอกเขตในข้อ ๗ แต่อยู่ในเขตโบราณสถาน
อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยที่กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดิน ห้ามมิให้ทำการ
ก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทดังต่อไปนี้

(๑) โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

- (๒) สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานบริการ ร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ
- (๓) สถานที่ที่ใช้ในการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- (๔) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร
- (๕) สถานที่เลี้ยงโค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ภูเขา หรือสัตว์ป่า ตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเพื่อการค้า
- (๖) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน
- (๗) การอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชย์กรรมประเภทอาคารขนาดใหญ่
- (๘) สถานีขนส่งสินค้าหรือขนถ่ายสินค้า
- (๙) ไซโลเก็บผลิตผลการเกษตร
- (๑๐) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย
- (๑๑) สถานที่ซื้อขายหรือเก็บเศษวัสดุ
- (๑๒) คลังสินค้าที่มีพื้นที่เกินกว่า ๒๐๐ ตารางเมตร
- (๑๓) อาคารที่มีความสูงเกินกว่า ๘.๐๐ เมตร
- (๑๔) หอดังน้ำที่มีความสูงเกินกว่า ๘.๐๐ เมตร
- (๑๕) อาคารทุกชนิดที่ก่อสร้างห่างจากโบราณสถานไม่ถึง ๒๐.๐๐ เมตร
- ในการพิจารณาความสูงของอาคารตามที่กำหนดในข้อนี้ ให้ใช้หลักการเช่นเดียวกับที่กำหนด

ไว้ใน ข้อ ๗

ข้อ ๙ ในกรณีที่ดินที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารอยู่ในเขตคูเมือง-กำแพงเมือง ศรีสัชนาลัยหรือเมืองเชลียง และบางส่วนในเขตอรัญญิก ห้ามมิให้ทำการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารทุกชนิด ยกเว้นในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) การก่อสร้างอาคารทั่วไปหรือบ้านพักอาศัยเพื่อทดแทนหลังเดิม โดยอาคารที่สร้างใหม่มีความสูงไม่เกิน ๘.๐๐ เมตร และความสูงโดยรวมของอาคารจะต้องไม่เกิน ๑๒.๐๐ เมตร
- (๒) การก่อสร้างอาคารของส่วนราชการที่มีความสูงไม่เกิน ๘.๐๐ เมตร และความสูงโดยรวมของอาคารจะต้องไม่เกิน ๑๒.๐๐ เมตร
- (๓) การก่อสร้างหอดังน้ำที่มีความสูงไม่เกิน ๘.๐๐ เมตร
- (๔) ศาสนสถานที่มีความสูงไม่เกิน ๘.๐๐ เมตร
- (๕) เชื้อน สะพาน อุโมงค์ ทางหรือท่อระบายน้ำ รั้ว กำแพง และประตู

การก่อสร้างอาคารที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรม
ตลอดจน

สีของอาคารซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกับทัศนียภาพของพื้นที่โบราณสถาน ไม่ส่งผลให้โบราณสถานและ
สภาพแวดล้อมโดยรอบโบราณสถานเสื่อมค่า นอกจากนี้หากอาคารที่ขออนุญาตปลูกสร้างเป็นอาคาร
ที่มีหลังคาจะต้องกำหนดให้หลังคาเป็นทรงจั่ว ทรงปั้นหยา หรือทรงไทยประยุกต์ด้วย

ในการพิจารณาความสูงของอาคารตามที่กำหนดในข้อนี้ ให้ดำเนินการโดยวัดจาก
ระดับผิว

ถนนสาธารณะที่อยู่บริเวณใกล้เคียงจนถึงฝ้าเพดานชั้นบนสุดของอาคารนั้น

ข้อ ๑๐ ในกรณีพื้นที่ที่ขออนุญาตอยู่นอกเขตในข้อ ๙ แต่อยู่ในเขตโบราณสถาน
อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยที่กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดิน ห้ามมิให้ทำ
การก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทดังต่อไปนี้

- (๑) โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- (๒) สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการ
บรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการ ร้านจำหน่าย
ก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ
- (๓) สถานที่ที่ใช้ในการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตาม
กฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมัน
เชื้อเพลิง
- (๔) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วย
การควบคุมอาคาร
- (๕) สถานที่เลี้ยงโค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ฝูง กระจับปี่ หรือสัตว์ป่า ตาม
กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเพื่อการค้า
- (๖) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน
- (๗) การอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชย์กรรมประเภทอาคารขนาดใหญ่
- (๘) สถานีขนส่งสินค้าหรือขนถ่ายสินค้า
- (๙) ไซโลเก็บผลิตผลการเกษตร
- (๑๐) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย
- (๑๑) สถานที่ซื้อขายหรือเก็บเศษวัสดุ
- (๑๒) คลังสินค้าที่มีพื้นที่เกินกว่า ๒๐๐ ตารางเมตร
- (๑๓) อาคารที่มีความสูงเกินกว่า ๘.๐๐ เมตร
- (๑๔) หอคอยน้ำที่มีความสูงเกินกว่า ๘.๐๐ เมตร
- (๑๕) อาคารทุกชนิดที่ก่อสร้างห่างจากโบราณสถานไม่ถึง ๒๐.๐๐ เมตร

ในการพิจารณาความสูงของอาคารตามที่กำหนดในข้อนี้ ให้ใช้หลักการ
เช่นเดียวกับที่กำหนด

ไว้ใน ข้อ ๙

หมวด ๓
ขั้นตอนการพิจารณาอนุญาต

ข้อ ๑๑ เมื่อผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์หรือหัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์แล้วแต่กรณีได้ทำการตรวจสอบพื้นที่ที่ขออนุญาตแล้วเห็นว่าไม่ขัดกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดในหมวด ๒ ของระเบียบฉบับนี้ให้ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์หรือหัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ นำเสนอเรื่องต่อผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย เพื่อรวบรวมข้อมูลนำเข้าพิจารณาในคณะกรรมการภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขออนุญาต

ข้อ ๑๒ เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วมีมติอนุญาตหรือไม่อนุญาต ให้ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย จัดทำหนังสือแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตทราบ โดยหนังสือดังกล่าวให้นำเสนอผู้อนุญาตลงนามโดยไม่ชักช้า

ข้อ ๑๓ เนื่องจากการไม่อนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย หรืออุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ถือเป็นคำสั่งทางปกครองตามที่กำหนดในมาตรา ๕ วรรคสามของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ดังนั้นในหนังสือแจ้งการไม่อนุญาตดังกล่าว ให้ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย แจ้งเงื่อนไขการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อผู้อนุญาตให้ผู้ขออนุญาตทราบด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในมาตรา ๔๔ ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙

ข้อ ๑๔ ให้อธิบดีกรมศิลปากรรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๖

อธิบดีกรมศิลปากร

